

LET. IX.

1916

ŠT. 9 DO 12.

MLADOST

GLASILO
SLOVENSKIH ORLOV

CENA K 3^{.-} ❖ ❖ ❖ UREDNIK A. KOMLANEC

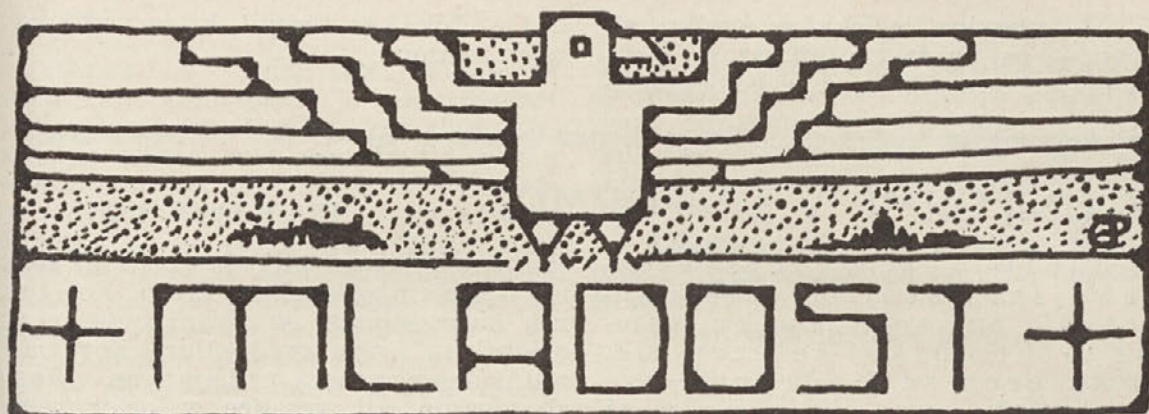

NATISNILA KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI

GLASILO SLOVENSkih ORLOV.

ŠT. 9, 10, 11, 12.

SEPT., OKT., NOV., DEC. 1916.

LETNIK IX.

PADLI...

BOŽIDAR.

Jesen je legla na trudno zemljo. List za listom rumeni, odpada. Sedim za pisarniško mizo. Pred menoj kup zapuščine padlih.

Te stvari, večkrat zapečatenene z lastno krvjo, na več mestih prestreljene in upognjene, naj dobe domači v spomin in zadnji pozdrav — od njega, ki je dal vse, kar je dati mogel.

Pred menoj so razgrnjena pisma. V njih vidim ljubezen, celo dušo naših fantov. Lepe bisere najdem, — pa med temi rubini se nahaja tudi tuintam ničvreden kamen. — Ni morebiti izvleček Finžgarjevih povesti to, kar sem dobil te dni v roke. — Kaže ono bridko resnico, ki se je že tolikrat ponavljala med nami. Pismo, ki sem ga dobil v taki zapuščini, podam prav doslovno. Ničesar nočem opustiti, ne pristaviti.¹ Glasi se:

»Dragi! Vem, da se boš začudil, da Ti jaz pišem mesto Anice. Srce mi krvavi. Solze mi zalivajo tako oči, da mi ni skoro moč pisati.

Nesrečnež, kaj si storil z mojo ljubljeno sestro!? Manjka mi besed, da bi Ti mogla povedati, kako te sovražim, zaničujem. Si Ti kakšen fant, ko Ti ni drugega v mislih, kakor da poštna dekleta zapeljuješ in v nesrečo pripravljaš, in Ti ni bilo dosti, da si

že eno storil nesrečno in potem zapustil. Tvoj hinavski jezik je preslepil še mojo, tako ljubljeno sestro. To nedolžno, še neizkušeno, poštno dekle si premotil, umoril ubogo dekle za celo njeno življenje. Ni še začela živeti, v cvetu let, pa si ji končal vse veselje in zraven še zdravje. Umoril pa nisi samo njenega življenja, ampak tudi moje in mame, ki tega udarca ne bodo preboleli. — Ti boš kriv, da bodo morali v prezgodnji grob.

Kolika sramota za poštno hišo in vedno poštno dekle! Zame ni več veselja na svetu, ko gledam svojo ljubljeno sestro; prej tako vesela, lepo rdeča, življenja polna, zdaj mrtva za ta svet, blede in upadla hodi s povešeno glavo v skrbi, ki jo muči dan in noč. Kaj bo, ko zvedo ljudje, in v tem resnem času! — Kaj pa sramota in žalost mojih bratov, ki so jo tako ljubili in toliko na njo držali. Veš, ko bi jo z nožem zabodel, ne storil bi toliko žalosti in gorja.

Ko bi jo Ti v resnici ljubil, bi jo spoštoval. Pošten fant zna dekle drugače ljubiti.

Če imaš kaj srca, mi hitro odpiši, kaj misliš zdaj storiti! — Pismo piši na recepis, da ga kdo drugi ne bere, in glej, da bo zaprto!

Pozdravlja

Valentina.«

* * *

¹ Opomnim, da je to pismo popoln odtis od dežja in na enem mestu kakor od krvi omočenega originala, ki mi je poslan. Nosi datum 9. 6. 1915. — Ur.

O domovina, le jokaj za svojimi sinovi, — pa ne za tistimi, ki so padli na polju bojne časti; na te bodi ponos-

na! — Jokaj za tistimi, ki so padli na polju sramote...

IZ UNIFORME V UNIFORMO.

IVAN PODLESNIK.

»Fantje, ki smo v tej svetovni vojski s svojimi telesi zgradili pot sovražniku, zemlje lačnemu, kot železen zid, ob katerem se je zdrobilo vse peklenško orodje, znali si bomo tudi, ko napoči zarja miru, najti sredstva in poti za prospeh naše organizacije.« — Četovodja J. Maček je napisal v predzadnji številki »Mladosti« te junaške besede. Hvala mu v imenu vseh onih, v katerih srcih je že bila ta prisega neizgovorjena. Da je bila in je: — berite pisma! Zopet kličem: berite njih pisma! Ta pisma, natisnjena in nenatisnjena, bo treba zbrati in jih poslati iz roke v roke, zlasti onim, ki bodo najmlajši med nami. Fantovske večere bomo zopet vpeljali in na njih se bodo čitala ta pisma; v spomin na one, ki so jih pisali, pa padli in v spodbudo onim, ki bodo vstajali za nami in med nami. Med pisma pa bomo vpletli življenjepise o onih, ki so padli. To bo naša druga — zlata knjiga — dokaz, da so šla naša semena v klasje.

Kakor pričajo pisma in članki svežih Orlov, je navdušenja dovolj v srcih. Zdi se mi, da je že čas, da pridemo s podrobnejšimi praktičnimi načrti za oni čas, ko bomo slekli vojaško in oblekli zopet orlovsko uniformo.

Zato samo nekaj drobcev k temu načrtu.

I.

Pa naj začnem z uniformo. Naš orlovski kroj. Na zunaj, se mi zdi, ga bo treba nekoliko preurediti. Prilagoditi ga bo treba novim razmeram, preustrojiti ga bolj praktično. Kako? O tem naj se razmišlja že zdaj, da bo šlo potem lažje. Meni je nekaj drugega pri srcu. Ta naš orlovski kroj mora dobiti za naše fante pomen narodne obleke, v katero se oblači samo narodna garda. Orel je in bo narodni vojak, zato mu mora biti vidni znak te časti časten, nadvse časten. Nobenega življenjsko važnega koraka pri našem

fantu ne sme več biti, da ga ne bi storil v svojem orlovskem kroju. Kot ženin mora stopati ob strani neveste v orlovskem kroju pred oltar. Kot narodni delavec mora prihajati na važna zborovanja ali veselice v orlovskem kroju; ob veselih ali žalostnih skih dogodkih mora nositi orlovski kroj, ki naj bo tudi njegovo odelo, ko bo ležal na mrtvaškem odru.

Tudi po vojski bo treba domovini vojakov, četudi ne za krvave boje, pa za druge. Naš prapor, razvit in blagoslovljen na I. kat. shodu, nosi napis: Vse za vero, dom, cesarja! Sovražnik nam tega prapora tudi v krvavi vojski ne more vzeti in nam ga ne bo! Blišči in bo bliščal tudi po vojski nad slovenskim narodom. Prvi za njim in ob njem bodo stopali slovenski fantje in možje v orlovskem kroju. To bo naša narodna armada!

II.

Armada! Treba jo bo zopet zbrati, poživeti, preurediti na podlagi izkušenj, pridobljenih v teh letih. Vrgel sem že enkrat vprašanje: ali naj se osamosvoji, ali naj se še naslanja na Slov. kršč. zvezo? Razmišljajte o tem!

Njen ustroj si mislim takole:

1. Osrednja zveza s sedežem v Ljubljani.

2. Deželne zveze za Kranjsko, Goriško, Primorsko, Koroško, Štajersko.

3. Te deželne zveze naj se dele zopet v okrožne zveze po okrožjih s sedeži po dekanijah, katerim neposredno naj bodo prideljena.

4. društva ali odseki Orlov. Vsaka teh zvez do društva ali odseka naj ima dva odbora: organizatorični in tehnični s potrebnimi pododbori.

Temu primerno bi bilo treba preurediti naš poslovnik zlasti z ozirom na tehnično stran. Prvo in glavno delo osrednjega tehničnega odbora pa mora biti večbovnik.

III.

Glasilo! Imel sem priliko se prepričati, kako težko je bilo vzdržati našo »Mladost« skozi te dve leti. Nezaceljiv udarec celi organizaciji bi bil, ako bi morala »Mladost« za desetletnico njenega izhajanja — letos nosi že številko IX — prenehati. Kakor zdaj kaže, se temu ni bati. Ona nam mora ostati, ker je prepotrebna, dobra in kaže biti vedno boljša. Nad vse nam bo še potrebna pozneje. Zato v boj za njo že zdaj, kdor more in kjer more. Zopet: berite pisma in videli boste, kaj je ona našim fantom!

Čaka pa nas na tem polju še mnogo dela. Treba bo izdati:

1. Novi poslovnik.

2. Vežbovnik.

3. »Vojska in Orli«, statistično knjigo, ki naj bi pričala, kaj in kako je Orel preživel ta burna leta.

Potem, ali ste že pomislili na to, da se postavi našim padlim bratom spomenik in da se ohranijo pozabljenosti junaška dejanja naših Orlov, onih, ki so se posebno odlikovali? To bi se dalo združiti s prej omenjeno publikacijo.

Potem — ali bi ne bilo lepo zbrati pisma naših bratov, kakor sem omenil že zgoraj?

Torej, tudi tu dela dovolj!

* * *

To so samo nekatere misli k načrtu dela, ki nas čaka. Naj bi poklicani mislili o tem in si beležili tudi svoje, tozadevne misli. Urednik bo gotovo tako prijazen, da bo te načrte zbiral in urejeval. To je treba, ker čas, ko bomo iz uniforme v uniformo šli na novo delo, nas ne sme najti nepripravljenih. Na zdar!

SOČLOVEK.

R. SILVESTER.

Nekatere vrste živali se hranijo z mesom drugih. Tudi človek se hrani z mesom živalskim. Naravno nam je to. Saj so živali njegova last.

Samo to ni naravno, da človek ne le pada pod svojo naravo in ne le da postaja živalim enak, ampak pada še pod živalsko naravo.

Dokazovali so učenjaki brez vere pod imenom naravoslovcev, da je človek sam samo bolj razvita žival z istimi lastnostmi. Rodil se je nek splošen zaključek: Življenje se živi in razvija, če ga obenem jemlje drugim bitjem. Iz tega naziranja se izvajajo konsekvence: Kar meni koristi, mojemu telesu, mojemu blagostanju, zlasti mojemu žepu, to upravičeno poželim, zahtevam in — vzamem. Začeli so tudi v tem smislu delati. N. pr. Italija je šla v Tripolis. Zdaj steguje roke po naši zemlji, po slovenskem narodu. In ona pravi, da to sme. Zadostuje, da ji na videz koristi. Zaradi sebe, zaradi lakomnosti so dovoljni razlogi. Če drugače ne gre, z vojsko, z uničenjem življenja. Poslala je ljudi: idite, uničite življenje tam onkraj meje; kajti čim več napravite, lepše bo naše življenje! Torej s smrtjo soljudi naj se živimo!

Človek je nekaj več kot žival. Ne more se z mesom sočloveka hraniti. Sicer se običajno tudi živali ne hrani-

jo vsaj z mesom soplemenskih živali ne. Tako tiger ne s figrovim.

Le po ovinkih, po velikih ovinkih stopa spet tuintam v ospredje Kristus — Kristusov nauk. Človek je božja last, ustvarjen za Boga! Torej ni tvoj, — da bi z njim trgoval. Trgovati s človekom ne smeš.

Človek eden ali drugi ima samo en namen, ki je za obadva isti. — Tak nauk je ljudi združil — v srečo in zadovoljnost njih samih. Človek ima in naj ima v človeku le — sočloveka. Tako krščanstvo.

Pozabiti pa pri tem ne smemo, da se je moderna doba zadnjih desetletij veliko zavzemala za narode in njih težnje — pa tudi za težke reveže n. pr. bolnike: Kako jim pomagati, kako jih zdraviti; kajti vsi ti spadajo k človeškemu dostojanstvu, torej so soljudje. Opirali so se tedaj na vzore, vzete iz krščanstva. In v kolikor so se, toliko dobrih sadov je porodilo njih delo.

Vendar s temi ukradenimi vzori in nauki so pravzaprav barantali. Zakaj je prišlo tako daleč, da so naenkrat pozabili na resno kulturo — v sočloveku ne vidijo več človeka, stvari božje, ampak bitje, ki jih mora hraniti. Smrt soljudi je njih življenje.

Kako so lagali, ko so govorili o človečnosti in na videz sebe in druge na-

vduševali za njo. Bolj resnična jim je bila misel, da je človek žival, ki se jo lahko zakolje in sebe z njo nahrani. Ko bi bili dosledni v trditvah, ki so jih od časa do časa kradli iz krščanstva, bi prišli do drugačnih posledic. Toda dosledni niso bili.

Napačnim željam pa so gladili pot in jih od časa do časa olepševali s pavjim perjem, da bi se napačnost tako napačna ne videla. Od Gospodovih nauk, — vzeli so nekaj od Njega, in sicer samo tisto, kar je prijalo njihovim željam, ali vsaj, kar jih je naj-

manj omejevalo ali jim prepovedovalo. Zato je bila hiša zidana na laž, na pesek!

Ali spoznamo to? Zdaj vendar vidi celi svet, da se hiša podira. Mogoče se bo tudi docela podrla. Njena podrtija je že sedaj dovolj velika. Treba bo zidati nanovo.

Kam postavimo fundament? Odločimo se! — Sebi v dobro — na **dosledno** in celo krščanstvo, na neomahljivo vero, v nauk, podan nam po božjem Sinu!

KAJ NAM OZNANJA NAŠE TELO?

Spisal J.

S telovadbo skrbiš predvsem za negovanje svojega telesa. Ali pa si že kdaj kaj pomislil, kako prečudno modro je ustvarjeno tvoje telo, ali že veš, da je tvoje telo umotvor, kakršnega bi si ne bi mogel izmisliti največji umetnik. Telo ti glasno oznanja, da izhaja iz rok umetnika vseh umetnikov, zato se ni čuditi, da vzklika psalmist ves oduševljen: »Zahvalim se ti, Gospod, da sem čudežno narejen; čudežna so tvoja dela in moja duša to predobro spoznava.«

Poglejva samo glavne poteze mo-drosti božje, ki odseva v človeškem telesu!¹ Obrniva najprej svojo pozornost na srce! Srce je pravzaprav zelo majhen organ v našem telesu, vendar igra prvo vlogo. Dasi je komaj tako veliko kakor tvoja pest, ima nalogo, da pre-važa rdeči sok, ki je nositelj življenja, po neštetihih cestah, ki so napeljane po telesu. Je kakor vrečica, ki je razde-ljena v štiri dele, in sicer ima to last-nost, da se kakor po taktu stiska in razteza. Kadar se skrči, potisne kri v dve cevi, in kadar se raztegne, mu zo-pet iz dveh drugih cevi priteče toliko krvi, da se do vrha napolni. In to se zgodi ne morda samo parkrat v mi-nuti, ampak po 70—80 krat, da, pri ma-lih otrocih celo 140krat. Kako ogrom-no delo mora to biti, če pomisliš, da še na najbolj oddaljenem mestu telesa kri z veliko silo švigne kvišku, če si bil tako nesrečen, da si si žilo prerezal. Zdaj pa preštej, če moreš, milijone naj-tanjših cevč, po katerih se prepeljava

kri po tvojem telesu! Saj so nekatere tanjše nego pajčevina; pa tudi morajo take biti, da more dobiti tečne hrane zadnji lasek na tvoji glavi; njegove koreninice so obdane od žilic, kakor vinska trta objame drevo, ob katerem raste.

A te žilice, drobne kakor svilne nitke, se od površja proti notranjosti družijo v jačje in debelejše, ki na svo-jem potu srečajo zopet druge in jih prevzamejo v družčino. Pravtako ka-kor se drobne poljske steze zlivajo v kolovoze, ki se stekajo v gladke krajne ceste, te pa zopet v večje in večje. In vse te cevi in cevke mora napajati v brezpokojnem delu malo srce. To je pravtako, kakor če bi ena sama elek-trična centrala gonila vse lokomotive in vse tramvaje v celi Avstriji. To bi moral biti ogromen stroj, pa bi ne vr-šil še kljub temu ne dela, kakor ga sorazmerno vrši naše srce. Kje je inžen-ér, ki bi si upal postaviti takega or-jaka. In kdo bi si upal jamčiti, da ne bo vedno in vedno treba kaj poprav-ljati, da bo deloval kakor srce, ki se ne sme ustaviti niti za minuto! Treba bi bilo postaviti poleg njega nadome-sten motor, da bi v slučaju potrebnih popravil opravljal potrebno delo. Srce pa je tako narejeno, da mu vsega tega ni nič treba! Ali si že kdaj mislil na to, kako veliko delo opravlja tvoje sr-ce, ko si se pri telovadbi tako razgrel, da je moralo srce s podvojeno hitrostjo utripati, da je nadomestilo porabljeno kurivo v tvojem telesu!

Tako se trudi tvoje srce leto za le-tom. Pomisli, kaj se pravi, vsako mi-nuto 70—80 krat potisniti s silo kri v

¹ Primeri Dr. Hans Hoppeler, »Die Predigt unseres Körpers«. Stuttgart (Steinkopf) 1914.

tisoče sovodnic in jo zopet prav tolikokrat pritegniti nase! Kdo je kdaj izumil le podobno sesalko, ki bi si dvajset let ne bila privoščila niti sekunde počitka! A človeško srce se tako muči, če treba, 80 ali 100 let. Dejal sem, da je srce tako veliko, kakor tvoja pest. Pa poskusi pest stokrat po vrsti zapreti in odpreti. Boš videl, kako se boš utrudil; srce pa dela isto in še težje delo noč in dan, pa to tako malo čutiš, da bi bil lahko šel že na nabor, pa bi še ne bil vedel, da imaš srce, če bi ti tega ne bili drugi povedali, in bi ti spomnili, da srčna napaka včasih tudi koga izreže pri naboru.

Sedaj v vojski se je preskrbovanje z živili kolikor mogoče osredotočilo, centraliziralo, a kje je centrala za živila, ki bi tako neumorno, tako uspešno in na splošno zadovoljstvo vseh odjemalcev poslovala, kakor to izvršuje naše srce? Zares tudi v fizičnem oziru so resnične besede velikega moža, ki je dejal: »Nemirno je naše srce!«

Toda slednjč se tudi človeško srce umiri. Zdravnik pride in ugotovi: Srce je nehalo biti. Preskrbovalnica z maščobami in mesom je odpovedala, voznikom, ki so bili že na poti k posameznim odjemalcem, je kar na poti zmanjkalo moči in gorkote: zaspali so nevzdravno spanje. Sedaj mahoma nastane po celi državi lakota; ud za udom odмира; smrt je nastopila, ker je srce odpovedalo. Pa kdo bi mu mogel kaj očitati, ko je vendar tako dolgo dobo delalo z brezprimerno nesebično požrtvovalnostjo. Oni mož mu je s popivanjem tako silno otežkočil redno delovanje, pa vendar je trpelo in trpelo ter skušalo popraviti nedostatke. Po letih in letih se je nakopičilo toliko ovir, da jih ni moglo več zmagati, in ustavilo se je.

Srce nam tiho, kakor je, oznanja Njega, ki uro za uro skrbi za vse, kar je ustvaril. Kakor ni najmanjši ud v telesu neodvisen od srca, tako ga ni človeka in je ni stvari, ki bi ne potrebovala blagoslova božjega. Zato pravi sv. pismo: »Ti odtegneš svoj dih, pa izginejo in razpadejo v prah.« Srce deluje mirno, neopazno, tako tudi Bog; pa kakor bi bil ti nespameten, če bi trdil, da nimaš srca, tako bi bil malo moder tisti, ki bi menil: saj Boga nihče ne vidi, torej ga ni! Sv. pismo pravi zato: »Neumnež je dejal v svojem srcu: Ni Boga!«

Srce, ki dela tudi takrat, ko drugi udje telesa počivajo, nas spominja, da Bog misli na nas tudi takrat, ko bi lahko kdo mislil, da je popolnoma pozabil na nas: »Varih Izraelov ni dremoten in ne spava.« Pa tudi neizrečeno potrpežljivost božjo nam oznanja srce. Kako težke naloge stavijo mnogi ljudje svojemu srcu, a srce potrpi, dokler je sploh le mogoče vzdržati. Tako Bog potrpi z grešnikom in čaka in čaka, da se izmodruje in se povrne k njemu.

Srce je centralna shramba krvi. Kri je hrana telesu. Bog je tako uredil, da se kri ne razliva brez reda in načrta po celem telesu, ampak jo je vtisnil v posebne cevi, ki jo dovajajo na posamezna mesta v potrebni množini. Kakor inženér zgradi železnice in ceste po pametnem načrtu, tako je naše telo po modrem načrtu prepreženo z žilami odvodnicami in dovodnicami: nikjer niti sledu nereda, ne anarhije. Tako je Bog pokazal, da hoče tudi v vsem človekovem življenju, v družinskem, občinskem, državnem življenju urejenost, da mora biti oblast, avtoriteta in nekaka centralizacija, da pa mora to središče za vse ude urejeno in za vse z isto ljubeznijo in samoposebi umevno nepristranostjo skrbeti, kakor skrbi srce za vse dele našega telesa, in sicer tako, da varuje samostojnost vsakega, tako da se ravnovesje nikdar ne omaje.

Srce dobiva rdeči sok, s katerim hrani telo, od prebavnih organov. Človek namreč nima hrane v taki obliki na razpolago, kakor si jo more prisvojiti njegovo telo, zato imajo želodec in čreva važno nalogo, da jedi tako spremene, da jih more posrkati telo. Le pomisli, kakšna razlika je med kruhom, mlekom, sadjem itd., ki ga uživaš, in med mišicami, kostmi in živci, ki iz tega nastanejo. V želodcu in črevesu je kakor velika kemična delavnica, kjer se brez raznih aparatov, ki jih za podobna dela potrebuje učeni profesor, vrše najčudovitejše kemične spremembe. Nešteto aparatov je v telesu, ki v prijateljski edinosti delujejo pri prebavi. Zobje jed starejo in razsekajo, da jo je mogoče pogoltniti. Kakor hitro se začne gibati spodnja čeljust, se odpro žleze, ki hranijo slino, in pošljejo svoj izdelek v usta, da spremeni škrob, ki je v jedi, v sladkor. Jezik pomaga zobovom pri njih delu in potem sode-

luje pri požiranju, za katero so določene posebne mišice.

V želodcu je zopet vsepolno žlez, ki izcejajo želodčni sok, kakor hitro se jim naznani, da je dospelo novo blago. Ta sok izločujejo v taki množini, da jed z njim kar preplavijo. Pri tem se pa želodec giblje kakor vijak, tako da se jed natančno premeša z njegovo tekočino. Vse to nadzoruje mišičasti vratar pri izhodu želodca in pazi, da mu ne uide hrana poprej v črevo, dokler še ni dosti pripravljena. Potem pa naenkrat dovoli prehod, ker se želodčna vsebina že lahko legitimira, da sta se sladkor in beljakovina že močno spremenila. Toda maščoba, kar je je bilo v jedi, je ostala takorekoč nedotaknjena. Pa tudi ta ne bo kar tako odšla. Komaj zapusti želodec, jo že oblije ploha žolča, ki je pritekkel iz jeter, in ta razprši maščobo v tisoče delcev, ki jih bo črevo brez težave posrkalo. In res, tudi črevo se že giblje. Žlezice, s katerimi je posejana črevesna sluznica, se mrzlično poté, mišice, ki obdajajo črevo, se raztezajo in krčijo, da se godi njegoví vsebini kakor testu, ki ga gnete pridna gospodinja.

Zdaj je jed že tako spremenjena, da jo lahko sprejme telo vase. Tisoč in tisoč krvnih posodic je postavljenih ob črevesnih stenah, ki čakajo, da se napolnijo. Toda preden se dovoli sprejem, je zopet treba pokazati legitimacijo, da se ne pritepe kakšen nepoklicanec v kri. Kar se ne more izkazati, mora oditi z odpadki naprej. V jetrih se še enkrat vrši stroga cenzura. Neprimerni podatki se ali črtajo ali pa temeljito spremene, tako da nič nečistega ne more priti v kri, ki je na poti k srcu. Srce razpeča dobljeno kri po vsem telesu, kakor zahteva potreba.

Kaj ne, kako čudežno so ustvarjena naša prebavila. Če bi se vsi učeni profesorji kemije združili v ta namen, da bi sezidali podoben laboratorij, kakor ga ima človek v svojem želodcu in črevesih, pa bi se jim to še oddaleč ne posrečilo!

Sedaj pa naj kdo pride in reče: Vse to je kar samo od sebe nastalo. To je ustvarila narava. Kaj ne, brezumna narava bo kaj takega naredila, ko je še človek, ki ima razum, s katerim se je povzpел do tako visokega napredka, tu popolnoma brez moči. Ali morda zobje vedo, zakaj grizejo, ali so bili tako ljubeznivi, da so zato zrastle, ker so

videli, da želodec ne more sam zmleti težkih jedi? Ali žleza, ki izceja slino, to dela zato, ker ve, kako hvaležno delo da opravlja. Ali želodčni vratar pazi kakor razumen služabnik, kdaj bo hrana sposobna, da prestopi v črevo? In jetra, ali so zato začela izcejati žolč, ker so spoznala, da drugače maščoba sploh ne more v kri? Vsak pameten človek mora odkrito priznati, da stojimo tukaj pred samo dvema možnostima: Ali so ti organi sami vse to premislili ali pa je mislil nekdo drugi namesto njih. In vsak, kdor noče zatajiti razuma, se mora odločiti za drugo: Tisti, ki je naše telo naredil, je vse to tako natančno in modro premislil in določil. Naša prebavila nam torej glasno oznanjajo vsemodrega Stvarnika.

Pa ne samo to! Kakor se mora vsaka jed temeljito spremeniti, preden sme vstopiti v sestav našega telesa, tako se more tudi človek, kakor je po naravi, šele po sv. krstu in drugih zakramentih ter praktičnem krščanskem življenju vsposobiti, da postane živ ud telesa, čigar glava je Jezus Kristus. A če hočeš to doseči, mora tvoje srce ogrevati predvsem ljubezen. In ravno nesebično, velikopotezno ljubezen nam oznanja ustroj naših prebavil. Le pomisli, kaj bi bilo, če bi zobje kar naenkrat tako-le pomodrovali: Čemu bi se mi trudili in grizli in gnetli trdo hrano, saj mi itak nimamo nič od tega! Kaj če bi se želodčne žlezice nekega dne uprle, da ne bodo več izločevale želodčnega soka, češ, saj mi nimamo od tega nobene neposredne koristi! Kaj ne, te besede te spomnijo na govor, s katerim je Rimljan Koriolan pregovoril štrajkajoče plebejce. In res, prav sedaj v veliki vojski bolj ko kdaj poprej spoznamo, kako modra uredba, da je država in kako potrebno je, da vsak ud države izpolnjuje svoje državljanske dolžnosti z veliko požrtvovalnostjo, čeprav ne vidi zase neposredno bližnje koristi. Saj vse to, kar stori posamezni ud, in če je še tako neznamen in navidez brezpomemben, obilno koristi družbi, celoti. Torej proč z vsako družnost razdirajočim vprašanjem. Kakšno korist pa imam jaz od tega? Če bi se udje našega telesa pred vsakim delom tako povpraševali, bi bil konec razdor in razpad. Če bi zdaj v vojski, ko kljub silni moriji in nečloveškemu sovraštvu v grmenju kanonov

póje vnebodoneči slavospev ljubezni do bližnjega, če bi se sedaj pri vsakem pobiranju milodarov sebično vpraševali, kaj bo to meni koristilo, potem moramo reči, da ne razumemo niti te pridige, ki jo je Stvarnik, ki je sam ljubezen, zapisal z zgovornimi črkami v naše telo.

Pa še na drug način nam telo oznanja tako ljubezen do bližnjega. Smo namreč tako ustvarjeni, da so posamezni organi pripravljene, privzeti na svoje rame tudi del svojega obolelega tovariša, ki je dotlej imel enako opravilo. Zboli n. pr. ena ledvica: dolgo se je že trudila čez moči, a slednjič je obnemogla. Kaj bo sedaj? Če kdo drugi ne prevzame njene službe, je življenje v resni nevarnosti! Pa njena sestra se medtem že resno peča s tem vprašanjem. Misli si: Treba ji je namestnice, sama se ne sme in ne more več truditi. Bom pa kar jaz sama tačas opravljala dvojno delo; malo težko bo, pa bo že kako, bolje, nego da bi se uboga sestra do smrti spehala. In res, od zdaj dela zdrava ledvica za dve! Ali ni to nam neusmiljenim sebičnežem resen opomin, kakor ga je zapisal sv. Pavel: »Drug drugemu bremena nosite!«

Podobno je s pljuči. Če je komu obolela n. pr. desna stran do drugega, tretjega ali še nižjega rebra, pa se mu zopet zaceli, se lahko tolaži: Zdaj bo zdravi del pljuč prevzel del obolelega. Tako je mogoče, da komu odmore polovico pljuč, pa druga polovica priskoči prijateljsko na pomoč in opravlja dvojno delo, da privede v kri potrebno množino kisika. A isti človek se velikokrat brani, za svojega onemolega tovariša napraviti samo korak, da bi ga ne čakalo vse delo, potem ko ozdravi! Kako otopel je človek, da ne razume tako glasnega oznanjevanja svojega telesa!

Stvarnik je dal telesu tudi to moč, da samo izvrši potrebna popravila, da samo zazdravi in zaceli, če je kje kaj obolelo. Že to n. pr. je zelo modro urejeno, da se kri, ki teče iz nosa, če si se udaril, pravočasno ustavi. Počila je žilica; ker srce z veliko silo goni kri po žilah bi se bilo bati, da ti bo iztekla prav vsa kri, kakor izteče voda iz vodohrama, če se počena cev pravočasno ne zadela. A žila se zamaši kar sama, obdajajo jo namreč v kolobarčkih po celi dolžini mišice, ki se v našem slu-

čaju skrčijo, da se odprtina izdatno zoži. Vrhutega je kri tako ustvarjena, da se takoj, ko zapusti žilo, v kateri je je nahajala, strdi ter na ta način počasi zamaši nastalo odprtino. Iz tega lahko vsak vidi, da v takem slučaju ni umestno izpirati nosnico z vodo, ker se na ta način odstranjanja strjena kri, ki hoče počeno žilo zatvoriti.

V prst se ti je zasadil trn, ki ga ne moreš izdreti. Pa le malo počakaj: prst ga bo izločil brez tvoje pomoči. Glej, že se pomika proti temu pritepenču ogromna procesija belih krvnih teles. Kakor z neprodinim vojaškim kordonom ga obdajo, da ne more naprej širiti svojega pogubnega vpliva. Napravijo mu pot do vrha kože, kjer se izlijejo na površje v obliki gnoja, da tako s seboj potegnejo neljubega gosta.

V oko pade smetka. Takoj mobilizira žleza, ki hrani solze, vso svojo rezervo in jo pošlje, da prežene sovražnika.

Bledoličen meščan pride poleti na deželo. Ker veliko hodi po solncu, se kmalu njegova bela koža spremeni v rujav podplat. Kako to? Če bi bilo solnce kar tako sijalo na kožo, bi bile nežnejše spodnje plasti veliko trpele, posebno ker se tu končuje nebroj živcev. Ti živci so sestavili pritožbo in so jo telegrafično poslali v tovarno za zavese, češ, da naj jim v najkrajšem času izdelajo nekaj zaves, da bodo lahko zastrli vsaj najbolj izpostavljen mesta. In res, čez nekaj dni so zavese že na svojem mestu in ogrožene plasti kože in razvajenih živcev se krakočasijo v hladni senci. Z drugo besedo: koža na obrazu je postala rujava, pobarvala pa so jo mala barvilna zrnca, ki v ta namen krožijo v krvi.

Otrok je prinesel iz šole škrlatinko. To se pravi: še-le prve klice škrlatinke, ki so se nastanili v njegovem telescu. Pa te stvarce se plode z bliskovito hitrostjo, zraven pa izcejajo strup, ki mora telo v kratkem razdejati. Pa telo je že razpisalo splošno mobilizacijo. Namreč vsa bela krvna telesa morajo pod orožje. Zbirajo se v vranici in sokrvičnih žlezah kakor v mogočnih kasarnah. Že korakajo ti vojaki v paradnih regimentih nad sovražnika. Ko ga zagledajo, mu zakličejo ne samo: na nož! ampak: na zobe! Požro jih na tisoče. Sovražna uradna poročila že ne morejo prikrievati velikih izgub, izgovarjajo se z neznosno vročino. In to

po pravici, kajti telo je tako zakurilo, da kaže termometer 39°—40°. Bolnik se kar kuha, pa ravno to mu je rešitev. In kakor se malokatero vojskovanje vrši brez nedovoljenih sredstev, tako producira tudi telo polno protistrupov, ki jih naperi proti sovražniku, ki se je prvi začel vojskovati s takim orožjem. Kmalu je škrlatinka popolnoma premagana. Sedaj se je telo marsičesa naučilo. Vidi, da se je treba že naprej zavarovati pred takimi vpadi, zato se zida trdnjave in postavi številne straže, ki naj vsak napad že v kali zaduše. To so imenovani protistrupi, ki ostanejo po boleznih in krožijo v krvi kakor patrolje, tako da si redko nakoplješ kakšno nalezljivo bolezen vdruživ.

Kaj nam oznanja ta občudovanja vredna zmožnost našega telesa? Imenovani dr. Hoppeler pravi dobesedno tako-le: »Iz mnogoterih prizadevanj vseh organov, da bi se ubranili boleznem ali jih pa ozdravili, nam doni nasproti tolažilna beseda: Bog noče smrti grešnikov! Kako veličastno je, da vemo to ne samo iz svetega pisma, ampak da nam to potrjuje tudi pridiga našega telesa: Bog noče naše smrti, da, celo sovraži jo! Saj sv. pismo imenuje smrt sovražnico božjo. In o Jezusu beremo, da se je vznevoljil v svojem srcu, ko je zagledal mrtvega Lazarja. In ker Bog sovraži smrt, jo sovraži tudi naše telo, ki je ustvarjeno po božji podobi. Ali vidiš, kako se ji vsak organ upira? Kako se ji protivijo pljuča, srce, ledvice, da rajši vrše dvojno ali trojno delo, kakor da bi umrle. Ali vidiš, kako jim je smrt nekaj tujega, njih bistvu popolnoma zoprnega? Z veseljem poudarimo to, kajti zdaj vemo zagotovo: Smrt nam ni bila po naši prvotni naravi namenjena. In prav isto nas uči sv. pismo: Bog je imel s človekom, ko ga je stvaril, višje namene. Zdaj pa imamo najmočnejšo tolažbo: Bog bo ta namen tudi dosegel. Greh je njegove namere samo v prihodnost preložil, ne pa onemogočil.« Tako omenjeni zdravnik.

Kakor se telo na komaj doumljive načine brani smrti, tako — pravi isti zdravnik — se Bog na najskrivnejše načine prizadeva, da bi otehl grešnika večne smrti. Kakor se je marsikateri zdravnik zmotil, ko je z gotovostjo napovedal smrt, »tako bi se lahko zmotili tudi mi, če bi o tem ali onem grešniku

izjavili: izgubljen je. Bog lahko še v enajsti uri stori čudež in ga zbudi iz grešnega spanja in ga kakor desnega razbojnika povede v svoje veličastvo. Kako velika tolažba je to za nas v času velikega umiranja naših mož in mladeničev!

(Seveda mora dušni kakor telesni bolnik sodelovati tudi sam in hvaležno sprejeti pomoč, ki mu jo nudijo drugi.)

Veliko občudovanje nam mora vzbuditi tudi naše živčevje. Le-to nadzoruje in dirigira vse delovanje našega telesa iz svoje centrale in ga po celem telesu neposredno izvaja. Ta centrala se imenuje možgani. Modri Stvarnik je možganom odkazal najvarnejše mesto. Če bi bili kje drugod, bi bili povsod bolj izpostavljeni nevarnosti, da bi se preveč pretresli. Kakor je srce s pljuči vred obdano z rebri kakor s trdnjavskega zidom, tako možgani brezskrbno počivajo za skoro neprodornim mestnim obzidjem lobanje. Da se pri hoji, pri tekanju in skakanju preveč ne pretresejo, je ogrodje, ki nosi glavo, kakor voz na peresa: sklepi na nogah so prožni in v hrbtnici je med vsakima dvema vretencema plast prožnega hrustanca.

Če pogledamo v možgane, zapazimo množico celic in nitk in vlakenc v navidezno divjem neredu. In vendar je vse urejeno z največjo vestnostjo. Tu je kakor glavni stan velikanskega armadnega poveljstva. Kakor so v tak glavni stan napeljane neštete telefonske in brzojavne žice, ki z mrzlično brzino prinašajo in odnašajo novice in povelja, tako hite iz možganov neštete niti po celem telesu, do zadnjega organa, da prenašajo ukaze in v slučaju potrebe pokličejo na pomoč, ali vprašajo za svet. Stojiš pri ognju in se razgovarjaš; nehote se dotakneš s prstom plamena. Živcu, ki se končuje na prizadetem mestu, se ne godi dobro, pa sam si ne more pomagati. Zato v trenutku brzojavi v glavni stan za pomoč. Tu vidijo, da je sila res velika, zato niti ne kaže čakati na glavnega poveljnika — dušo — posebno ker zadeva ni zamotana, zato kar službujoči podpoveljnik obratno telegrafira mišicam, ki se nahajajo v sovražnem območju, naj se hitro umaknejo — skrčijo. In tako je roka na varnem, preden si se tega dobro zavedel.

Tako imajo možgani vrhovno vodstvo našega telesa in vso odgovornost

zanj. To nikakor ni majhna reč. Gotovo si že videl koga, ki je klavir igral. Misliš si si: »To bi bilo dobro, če bi še jaz tako znal.« A tega gotovo nisi pomislil, kako ogromno delo pri tem izvrše možgani tega igralca. Očesna živca bereta note in jih sporočita oddelku za vid v možganih. Le-ta zopet brzogavi oddelku za mišice obeh rok in te porazdele ukaze na mišice, ki pridejo vsakokrat v poštev. Podobno se godi pri govorjenju. Ali recimo, da pride v želodec strupena jed. Živci želodčne sluznice takoj brzogavijo v pisarno, ki ima posebej nalogo, pečati se s temi vprašanji. Tu se najprej posvetujejo, ali je res treba kaj storiti. Če je večina tega mnenja, naznanijo po gibalnih živcih želodčnemu mišičevju, da naj se začeni od spodaj proti vrhu krči, da izbacne nepoklicanega gosta, odkoder je prišel. — Ali kako so občutljivi živci, ki čuvajo oko, da ne pride vanj najmanjše telesce, ki bi lahko povzročilo vnetje roženice in s tem ogrozilo celo oko.

Kaj nam oznanja naše živčevje?

Živčevje s svojim središčem v možganih je zgovorna podoba, kako vsemodri Bog vlada velikanski svet. Zakaj ni naša zemlja že zdavnaj trčila ob kako drugo nebesno telo in se razsula v titanski oblak prahu? Zakaj še vedno solnce vzhaja in zahaja, zakaj se tako redno menjajo letni časi, setev in žetev, dan in noč? Zato ker Bog z mogočno roko drži vajeti vesoljstva in odkazuje vsaki zvezdi strogo začrtano pot in določeno hitrost. Če bi bili organi našega telesa brez vladarja, brez živčevja, bi ravnotako malo smotrno delovali, kakor drevesa na gmajni, ki rastejo drugo poleg drugega. Tako bi bila tudi zemlja in bi bilo vse svetovje zares pušto in prazno, če ne bi nad njim plaval Duh božji. Tako vsak človek v sebi nosi tiskano pridigo zoper anarhijo, brezvladje. Naše telo kliče vsem, ki ga hočejo razumeti: **V s a k e m u u d u d a j t e s v o b o d o, d a s e s e b i p r i m e r n o i z ž i v i, a t o l e v o d v i s n o s t i o d n e k e g a s r e d i š č a, o d n e k e o b l a s t i.**

Živčevje pa nam oznanja tudi božjo vsevednost. Živci nam posredujejo stik z zunanjim svetom: tipamo, vonjamo, okušamo, slišimo, gledamo ter tako prodiramo v skrivnosti svoje okolice, rastlina teh zmognosti nima skoro nič. Vsa poročila o zunanjem svetu nam pa možgani marljivo shra-

njujejo, tako da nosimo v glavi velikansko fonografično in fotografično zbirko. Bolj imenitni ljudje imajo v sprejemni sobi na mizi album ali zbirko slik in fotografij. Tak album, samo da tisočkrat večji, ima vsak človek v svojih možganih: tu so shranjene slike vseh predmetov, oseb in krajev, ki jih je kdaj videl, tako da nosiš v možganih velik del sveta! Kar si kedaj videl, slišal, okusil, vonjal ali tipal, je pustilo sled v tvoji glavi. In potem je tvoja duša tako ustvarjena, da te utise, ki so nekateri že zaspali, zopet zdrami in jih prikljiče iz pozabljenosti v živo zavest. Če tako že človek predstavlja nekako vsevedno bitje, kako neskončno vseveden mora biti šele Bog, ki je pričujoč vsepovsodi. Zato psalmist tako resnično pravi: »Tisti, ki je uho vsadil, naj bi ne slišal? Tisti, ki je oko naredil, naj bi ne videl?« Če pa Bog vse vidi in vse ve, pa skrbi tudi za najmanjšo stvarco z očetovsko skrbjo. Kakor opečena roka brzogavi živčnemu središču za pomoč, in sicer ne brez uspeha, tako ubogo srce zakoprni k Bogu, kakor k svojemu središču in pri njem najde pomoč in tolažbo.

Poglejmo si slednjič še natančneje v o b r a z. Pri ženitbenih ponudbah, kakor se večkrat berejo v dnevnih časopisih med oznanili, se čestokrat zahteva fotografija. Zakaj? Zato ker se na obrazu zrcali človeška duša, značaj in srce. Ne samo starost, ampak tudi trpljenje in veselje, kreposti in strasti so začrtane v obrazu s posebno pisavo. In prečudno je to, da je na svetu milijone in milijone ljudi, pa niti dva nimata popolnoma enakega obraza. To je tembolj čudno, če pomisliš, da so obrazi različni samo po tem, v kakšni oddalji in v kakšnem medsebojnem razmerju so razpostavljeni nos, usta, oči, čelo in ušesa. Če si risar, poskusi narisati par obrazov! Če posebno ne paziš, boš videl, da bodo drug drugemu podobni kakor krajcarji. Stvarnik pa je zasejal s svojo vsemogočno roko tako pestro mnogoterost v svet. Ali ni torej on umetnik vseh umetnikov!

Pa ne samo obrazi kažejo tako pisano mnogoterost, ampak tudi hoja, zadržanje, glas itd., da, celo različno izhlapevanje; kajti drugače bi pes ne mogel spoznati sledi svojega gospodarja iz tisoč drugih. Ali poglej kožo na dolnji strani prstov! Nebroj ljudi je na svetu, pa vendar niti pri dveh ni

popolnoma enako črtkana. Hudodelec pri svojem rokodelstvu prime za masten ali mehak predmet. Niti ne sluti ne, kakšne posledice bi to lahko imelo. Pride v sodno preiskavo: nič mu ne morejo dokazati, vidi se, kakor da ga je zloben, zavisten jezik ovadil. Nazadnje nekdo opozori na odtise prstov. Izvedenec gre primerjat in ugotovi, da se smer črtk popolnoma ujema z brazdicami na prstih. To je močnejši dokaz nego vsi drugi. Tako je človek res o seba, to se pravi ne samo kot zase obstoječe, poedino umsko bitje, ampak tudi po svojih telesnih lastnostih: na celem svetu mu ga ni enakega. In ven-

dar pri vsej tej pestrosti prečudna enotnost in soglasje v glavnih, bistvenih potezah. Nihče nima dveh nosov, nihče ne sliši z očmi, ali vonja z ušesi, in razporedba kosti, mišic in živcev je pri vseh ljudeh v bistvu enaka.

Veliko bi se še lahko napisalo o premodrem ustroju človeškega telesa, vendar že iz tega, kar smo doslej slišali, smo spoznali, da ima psalmist popolnoma prav, ko ves hvaležen in navdušen vzklika: »Zahvalim se ti, Gospod, da sem čudežno narejen; prečudna so tvoja dela in moja duša to predbro spoznava!«

POGOVOR O VILI.

Iz zapuščine padlega mladeniča.

Maribor, 22. V. 1916.

Ljubi moj! — Ej, brate, pridi no-
coj k meni in sloneš bova drug ob
drugem pri odprtem oknu ter zrla v
zvezdnato nebo ter sanjala in kram-
ljala pozno v noč... Kramljala bova
tako kot brata dva v lepih mladih
dneh, sanjala o tisti zlatolasi gorski
vili, ki se v majniku življenja tako taj-
no priseli v mlada srca, milo ubere
strune ter zapoje pesem, ki so jo slišali
in uživali pred nama milijoni in mili-
joni mladih duš, pesem, ki je stara kot
človeški rod, a vendar vedno nova...

Mnogo si že slišal o tej zlatolaski,
mnogo so Ti povedali Tvoji bratje, še
preden si slišal in čutil prve zvoke nje-
ne poezije... A povej mi, dragi, ali so
Ti povedali Tvoji bratje tudi o tistih
mladih dušah, ki so zaslužjile gorsko
vilo ter jo preustrojile v gledališko
igralko, iz njenega nastopa in speva
pa napravile maškeradni koncert?? Ali
so Ti pravili Tvoji bratje o mladih, a
tudi starih »ljudeh«, ki so iz cvetoče
vile s planin napravili blede vlačugo,
iz njene pesmi pa klafarsko vpitje pod-
lih epikurejcev?? — So, brate, taki
ljudje na svetu, njih se ogibaj, ker njih
dih je strup — — — In povest o gorski
vili in mladih, brhkih orlih veš, dra-
gec? Ob slišanju in uživanju akordov
gorske vile so mladi orli, sreče in ra-
dosti pijani obkroževali najvišje vrho-
ve planin, odkoder je zvenela pesem
ljubezni — — — A tam so zadeli v ne-
opažene skale, kjer so se ranili ti mladi
vitezi ter mnogi izmed njih smrtno ra-

njeni popadali v prepade za vedno,
vedno — — — Drugi pa so otožno po-
vesili peruti; sedli na tla, odkoder se
niso dvignili več v višave — temuč
plakali molče pod grmovjem...

Še eno povest Ti povem, povest o
rožah treh... Lilija, Vrtnica in Vijo-
lica so poslušale pesem vile iz planin
in pile in žile njeno blaženost... Pa
prišli so mladi fantje trije ter poletne-
ga dne pregnali vilo iz gore ter mesto
nje postavili zavrženo siroto, ki je pla-
kala in tožila noč in dan... In takrat
je usahnila Lilija, obledela in osula se
je Vrtnica, Vijolica se je pa skrila za
ozidje grmovja, da bi je ne videl trdi
svet, kako joka in trpi — — —

Vedi pa, brate, da so glasovi zlato-
laske v mnogih srcih rodili neskaljeno
srečo — do groba, da, čez grob... Fant
in dekle tam ob leni Krki sta slišala,
uživala, a tudi popolnoma in prav ume-
vala njeno poezijo ter jo neskaljeno
žila tako dolgo, dokler ni prišel božji
poslanec ter blagoslovil dveh ljubečih
se src ter dal srečni zavezi — pečat, ki
je izpopolnil vez in povečal ter oslaj-
šal ljubezen...

Pesem vile je treba prav umevati
— šele takrat rodi pravo sladkost, pra-
vo poezijo... Krščanstvo ne zametuje
gorske vile in njenega speva, temuč
šele ono ji je dalo pravi blesk, čarobno
sladkost, in idealnost... Ko zaslišiš to
pesem, dragi, ko Te kliče, miče in vleče
k srcu, ki tudi sluša popevko gorske
vile — Ti mora biti prvo vprašanje,

ali je mogoča kedaj popolna vez? Resnica se mora povedati kar v začetku, ker ni dovoljeno s srci se igrati, ter s prevarami sekati bridke, neozdravljive rane! Treba je resnega preudarka in previdnosti, da ne postane človek sam žrtev prevar, ki jih odkritosrčna in idealna fantovska duša ne more nikdar popolnoma pozabiti ... Up na popolno vez, na obeh straneh resnična želja in sklep, na obeh straneh odkritosrčna zvestoba in ljubezen — o koliko dobrega rodi v takšnih okoliščinah popevka gorske vile...! Koliko fantovskih duš obvaruje v tujini pred — prepadi, ker zavest zvestobe poda posestrino roko postavi iz Neba in obe skupaj »viribus unitis« brzdata silne viharje; obe skupno obvarujeta mlada srca pred tisto poniževalno potjo močvirja, kamor zagazi v mladih letih 95 odstotkov fantovskih duš... Misel na bodočnost vzbuja vse delavne moči in sladi trud — saj se gre za srečno bodočnost, za osrečenje srca — angela, ki je mladi duši v majniku življenja vse... In odmeve te pesmi zlatolase vile izražati v dolgih pošiljkah in kratkih pozdravih, a k o s o i z p o l n j e n i v s i zgoraj navedeni predpogoji, je dovoljeno, je — idealno — koristno za marsikatero mlado, idealno, življenja polno fantovsko dušo!

In kaj takrat, ko se srečujeta, ko se obiskujeta mladi dve srci, ki slušata spev vile s planin...? Tu velja neovrženo načelo: Cvetka se sme duhati, vonjati, a nikakor ne utrgati — dokler ni čas! Sicer pa fanta, ki prav umeva pesem vile, nikdar ne vleče k utrganju drage, najdražje mu cvetke, temuč skrbno jo čuva, goji, ter gleda v duhu sladko bodočnost... vonja jo, a utrga — n e !! Sicer je res: vsak človek je iz

krvi in mesa! Lahko se zgodi, da — utrga cvetko, ko ji je obljubil in prisegel, da jo presadi v svoje srce za vedno, kjer jo bo ljubeče zalival in jo gojil — do groba. Na vrata vrta-srca pa da ključavnico in ključ od vrat izroči pred oltarjem — namestniku Omniscientis et Iustissimi. Takemu še ni očitati toliko, a tistemu, ki pozneje svoje možbesede ne izpolni — temuč uživa in uživa in na zadnje cvetko zavrže — takemu ni odpuščanja, ni vreden spoštovanja, ne — zaupanja — figa-mož!! Utrgana, zavržena, ovenela cvetka pa kliče po maščevanju iz Neba...

Prijateljskih src ima človek lahko več — veliko!! A srce, ki sliši isto melodijo gorske vile ima lahko samo — eno!! Le ena cvetka je njegova ljuba, k njej ga nosi polet, njo le vonja — kdor je idealen, kdor je značajan, kdor ni — metuljček! Kdor je slišal in žil pesem vile v popolnem obsegu in v vsem pomenu, v pravem pomenu — ta je ne bo nikdar več pozabil! Če je bil sam prevaran — bo trpel — umiral, dasi morebiti skrivaj in molče, če je pa varal, utrgano cvetko zavrgel — ga bo grizla vest vedno — še ob smrti! Če je vzel pozneje drugo cvetko v vrt srca, se kaj rado zgodi, da je vzljubil z medom pomazan križ... ko je polizal med, mu je ostal — le križ!!

Ljubezen je sladka — zvestoba še sladkejša!

Nametal sem Ti v pozni nočni uri par misli — ki so — r e s n i c a !! Oprosti površnosti — ni vse klasje, tudi klasiinci so vmes — ker sem hitel! Boš že zbral ven glavne misli — odgovori pa prosto kot — brat bratu! Lahko noč nocoj — drugič na svidenje!! Bodi mi pozdravljen! Tvoj brat E.

KAKO SEM OBHAJAL DESETLETNICO.

IVAN PODLESNIK.

Prišel sem bil iz južnotirolskih visokih planin, obiskal sem domovino in potem v Zagrebu čakal povelja, da grem naprej.

V Zagreb sem dobil št. 5. in 6. »Mladosti«.

Nedelja je bila. Zagreb se je kopal v solčnih žarkih poslavljajočega se poletja. Vse je bila barva in solnce. Ampak: ko sem šel opoldne domov,

sem srečal deklo, ki je neslo velik šopek aster, prvih pozdravov jeseni... Tisto popoldne sem bil ostal doma in »Mladost« mi je delala družbo. Ko sem jo prečital, sem obležal na divanu, zaprl oči — pa ne zaspal — in prišli so: — prišli so spomini na tiste dni ob tistem času pred desetimi leti, ko smo se pripravljali na rojstvo prvega telovadnega odseka v Ljubljani, iz kate-

rega je vzrastla potem orlovska organizacija.

* * *

Najprvo jih je prišlo tistih pet mladih fantov, s katerimi se je pričelo delo. Pogledali smo nazaj. Kaj smo imeli tedaj? O, kako smo bili bogati! Mladi smo bili, srca so prekipovala navdušenja in trdna volja je bila družica nas vseh. Pa je šlo! S težavami, žrtvami, samozatajevanjem. Vam je li kdaj žal vsega tega?

— Nikdar!

Albert Jeločnik, ki si bil prvi med prvimi, si se li kdaj že kesal?

Družba mojih gostov se je večala. Prišel je tedanji kaplan, zdaj župnik šentviški V. Zabret, in pripeljal seboj fanta, ki še zdaj živi samo Orlu, Stefana iz Št. Vida. Terseglav, prvi urednik »Mladosti« in pisatelj naše »Zlate knjige«, je stopil v sobo z lepim, mladim možem, sedanjim državnim poslancem dr. Lovro Pogačnikom, našim predsednikom Z. O. In še mnogi drugi. Kaplan Turšič je prišel; prišel je Silvester iz Vipave. Prišli so stoti, tisočeri. »Mladosti« bi popisal, če bi hotel navesti imena vseh.

Med njimi pa so stali kot očetje med deco: dr. Jan. Ev. Krek, kanonik Šiška, prelat Kalan, monsignor dr. A. Ušeničnik, stolni vikar L. Smolnikar. Vsi smo gledali s spoštovanjem in globoko hvaležnostjo na nje.

In stopil je med nas naš presvetli škof dr. Ant. Bon. Jeglič. Ko nas je blagoslovil, smo si bili svesti, da zmagamo.

Bratje, ampak ta dan so prišli še drugi!

Odprli so se grobovi in prišli so z ranami na mladih telesih, s prestreljenimi srci, z ranami na glavah, rokah in nogah — vsi oni, ki so padli v teh strašnih dveh letih. Prišli so in govorili: Ne pozabite, kar ste nam obljubljali, ko smo odhajali in padali — Orel mora živeti!

Prišli so ujetniki iz Rusije, Italije in Srbije in govorili so: Tudi mi pridemo enkrat nazaj! Pazite, da najdemo Orla živega, ker potreben nam bo. Hrepenimo po njem!

Bratje! In prišli so: — tako mladi, pa brez rok, nog, brez svita v očeh. In

vprašali so: Kaj boste naredili z nami? Tudi mi smo Orli!

Takrat sem zaplakal:

Pa se je oglasil fant-korenjak v vojaški uniformi, z vsemi štirimi kolajnami na prsih: Naši bratje ste bili in ostanete! Častna garda med nami bodete vnaprej!

Za njim so se oglašali še drugi Orli-vojaki.

Tone Pečkaj iz Logatca:

— Če se boš torej še kdaj čudil, zakaj vztrajam in vzdržim vse napore, vedi, da je ljubezen do rodne zemlje, katero branimo, tista sila, ki premaga vse. Te ljubezni smo se učili doma v orlovskih vrstah in z njo v srcu so vse nevarnosti in težave šala. —

Četovodja J. Maček:

— Ali vse bi človek pozabil, v vse bi se vdal, samo misel, če bi se ne vrnil nikoli več lepi orlovski časi, samo ta misel mi je bila prebridka. Da bi nikoli več po končanem svetovnem požaru ne videl svojih bratov Orlov in se ne kratkočasil v njih družbi, to se mi ni zdelo mogoče. —

Jože Rupnik iz Št. Vida:

— Prej sem bil Orel, sedaj sem vojak. Nisem delal sramate Orlu, tudi vojakom je ne maram. Če pride še kdaj čas, da se vrnem med vas, bo to zopet srečen trenutek v mojem življenju. —

Fr. Klemenc iz Kamnika:

— Pogostokrat se spominjam preteklosti in srečnega se štejem, da sem preživel svoja mlada leta v orlovskih vrstah, da sem se ravnal po navodilih orlovskih voditeljev in »Mladosti«. —

In še mnogi drugi so se oglašali. Mnogi, ki so že dihali duh smrti. Berite pisma! Prepričali se boste, da delo desetih let ni bilo zastonj.

* * *

Nad mesto je legal mrak, ko sem odšel na sprehod. Seboj sem bil odnesel spomine tistega popoldne. Z njimi v srcu sem pogledal nazaj, v svoje življenje, teh zadnjih desetih let;

Bratje! Ni bila lahka ta pot! Cvetja pa tudi trnja polna je bila. Solnčni, pa tudi oblačni dnevi so bili in mnoge noči brez zvezd. Ampak — če bi moral vse to še enkrat preživeti, rad bi — za Orla!

In meni se zdi, da bo treba še hoditi tako pot v delu za Orla, ker treba bo pričeti iznova — ob desetletnici, katere dve zadnji leti sta nam vzeli mnogo — pa tudi d ali mnogo.

Pričnimo!

* * *

Nad belim Zagrebom je ležala črna noč, ko sem bil prišel domov. Na pisalni mizi so ležale pole papirja. Vzel sem pero in pričel:

Poslovník.

§ 1. Orel je vojak domovine. Njegove dolžnosti so za-

črtane v »Zlati knjigi slovenskih Orlov«. Ob sprejemu v organizacijo, ko položi obljubo v roko brata predsednika, se mora jasno zavedati velikih dolžnosti, katere si prostovoljno naloži. Njegova obljuba je prisega, kot prisega vojaka.

Pričel bom z novim poslovníkom. Upam, da mi bo Bog milostljiv, da ne bo to moj — testament. Bratje, tudi vi pričnite!

Tako sem obhajal desetletnico. Sam — med brati Hrvati v tistem času, ko sta Hrvat in Slovenec branila med strašnim grmenjem topov hrvaško-slovensko skupno domovino.

PADLI ORLI-JUNAKI.

† Kodre Anton.

3. junija 1915 je padel za domovino brat Kodre Anton na gališkem bojišču. Bil je zvest in delaven član vipavskega Orla, od katerega smo pričakovali še več delovanja v prosep naše organizacije. Dobro se še spominjam, ko mi je v slovo dal desnico, v težko slovo, ki nam ga je odtrgalo za vedno! — Postali smo že topi, ko beremo dan za dnem napise umrlih slovenskih sinov. Domovina, veliko zahtevaš od nas! Da bi le ob krvi naših junakov zrastle lepša in srečnejša bodočnost slovenski družini. Zvestemu bratu kličemo: na svidenje!

† Jože Koruza.

Iz ruske bolnišnice je došlo poročilo, da je umrl tam, v boju ranjen in ujet naš brat Koruza. Bil je visokošolec v Pragi, član katoliškega akademičnega društva »Dan«. Njegov življenjepis bo gotovo spisal tovariš-dijak. Moje besede so le v spomin bratu Koruzi kot Orlu.

Kot okrožni načelnik vipavskega okrožja Orlov je vodil zadnjo vipavsko in kot se mi zdi sploh zadnjo orlovsko telovadbo pred vojsko.

Bil je neumorno delaven na našem polju, cel fant, z dušo in telesom naš.

Njegova bol — je bila bol našega naroda! Videl je Kalvarijo našega ljud-

stva — Oljske gore ni na tem svetu — gleda jo v nebeških višavah.

Bil je zaveden, katoliški Slovenec. Ljubil je pravico in poštenost tudi v narodnem oziru, za to se je tudi vnel!

Tebe brat Koruza ni več, odšel si v družbo, boljšo in veselejšo, upamo, da imaš tovariše tudi Orle! Ti že gledaš Pravico in Resnico v svetlobi, da Ti zavidamo lahko mi, ki še tu tavamo. Pri Gospodu vojnih trum prosi za naše in Tebi priljubljeno ljudstvo, prosi za svoje brate Orle, Tvojo prošnjo bomo pa Orli podprli z molitvijo.

Uživaj večno srečo!

V spomin:

Silvester.

† Franc Blažon.

Eno uro od Škocijana pri Mokronogu na Stari Bučki joče za njim od peze življenja trudna in bolna mativdova. Bil je član škocijanskega Orla in godbe. Tih in delaven, od nasprotnikov večkrat dejansko napaden, je vztrajal, dokler ni odšel v Ameriko. Hranil je in pošiljal materi zaslužek, plačal dolgove in se vrnil. Padel je na italijanskem bojišču 3. junija 1916, star 22 let.

† Jože Kralj.

Član Orla v Škocijanu pri Mokronogu. Sin cerkvenega ključarja iz Sta-

re vasi. Visok, vitek mladenič, z lju-beznivo ponosnim nastopom. Ravno je začel mladeniška leta, ko je izbruhnila vojna. Bil je ranjen na Italijanskem in umrl v rezervni bolnišnici št. 3 v

Trientu, star šele 19 let. Rojen 7. maja 1897. Upali smo, da bo on tisti, ki bo oživiljal fante svoje bolj dremotne rojstne vasi. Naj na onem svetu prosi za nje in za nas.

PISMA ORLOV-VOJAKOV.

Pisatelj knjige: Zgodovina c. in kr. peš-polka št. 17.

Odlični naš pristaš dr. Karol Cepuder je pisal svoji plemeniti ženi dne 4. avgusta 1916 pismo, ki ga priobčujemo. — Že kot zaročenca sta imela navado hoditi v cerkev skupno zahvaljevat Boga za to in ono prejeto dobroto zlasti na Marijine dneve. — Tudi letos je pisal blagi soprogi, naj gre kot ponavadi posebno zadnjega maja zahvalit Marijo za božje varstvo in vse druge prejete dobrote.

Pričujoče pismo piše, da je bil deležen res čudežnega božjega varstva:

Ljubljena moja! — Teden dni je preteklo po črnem petku 28. julija. Čas je, da Ti pišem o dogodkih tega dne, v kolikor zadevajo mene.

Ponoči od četrtega na petek smo pridno delali, da izboljšamo naše jareke. Okoli polnoči sem šel prvič pogledat ven kakih 200 korakov bližje sovražniku, kjer je stalo 21 mož, da pazijo na sovražnika. Okoli treh ponoči sem šel vdrugič. Ko sem se vrnil, sem se v svoji luknji vlegel in takoj zaspal. Zbudilo me je ob sedmih zjutraj močno streljanje topov.

Pogledam in vidim, da nas močno obstreljuje artiljerija. Hitro grem po jarku gori pogledat, kaj delajo moji ljudje. Del je počival, nekaj jih je pazilo na sovražnika. Sovražna artiljerija je medtem nekoliko prenehala in videli smo, da se je ponoči sovražnik približal in si jame izkopal. Tam smo videli par sovražnikov na prostem. Ukazal sem ustreliti in izginili so. Tedaj prične artiljerija znova streljati. Na 12 strelcev na minuto sem naštel v največji bližini. Nenavadno mirno sem prenesel to streljanje. Vedel sem, ker so nas o tem obvestili, da nas v kratkem sovražnik napade.

K sebi sem poklical trobentača. Prišla sta dva, eden teh je župnika Abrama nečak Berščak iz Štanjela. Dal sem jima cigaret in vsakemu malo sli-vovke. Bila sta prav korajžna. Od časa

do časa smo pogledali, kako je zunaj. Ob enajstih preneha za hip topništvo in v tem trenutku se pokažejo Rusi ob naših žičnih ovirah.

Par naših strelcev in popadali so. Obenem je naša artiljerija grozovito mesarila med bolj oddaljenimi ruskimi vrstami. Prvi pehotni napad je bil odbit. Pregledal sem jarek in odredil vse potrebno, da se podrtije odpravijo. Sovražna artiljerija je takoj pričela znova streljati, brez ozira na to, da zadene lastne. Bilo je popoldne menda med 3. in 4. uro.

Brez prenehanja sovražne artiljerije so Rusi pognali svoje vrste k infanterijskemu napadu. Naenkrat smo zopet zapazili pred seboj ob žicah sovražnika. Tudi jaz sem sedaj zagrabil puško. Par strelcev in pred nami ni bilo nikogar. V tem hipu dobim udarec naravnost — na zadnjo desno plat. Čutim, da sem nekoliko ranjen. Zdelo se mi je, da je to od lastne artiljerije. Hitro skočim, da dam signal, da lastna artiljerija prekratko strelja.

Ko se vrnem na mesto, vidim, da Berščak obrača svojo puško na desno. Ko gledam tja, vidim celo četo Rusov, ki že skače čez moj jarek. Z obema trobentačema skočim na zadnjo stran. S prvim strelom poderem najbližjega Rusca. Tedaj pomeri njegov tovariš name (bil je oddaljen kakih 10 korakov). Videl sem strel, začutil udarec ob glavo in se zgrudil za en hip v jarku. Ob meni je brez glasu padel eden hornistov, tudi Berščak se je zgrudil od kopita udarjen. Rusi so dirjali naprej. En hip miru. Tedaj sem čutil, da nisem hudo ranjen, pač pa ves oblit s krvjo in pomazan z možgani mrtvega trobentača.

Tisti hip mi je prišlo na misel, da moram nekaj poskusiti, da ne pridem v ujetništvo. Zlezem v svojo luknjo. Tu slišim, da prihaja vedno več Rusov v jarek. Moj sluga pride in mi pravi, da Rusi ukazujejo, da mora vse takoj iz jarka. Rečem mu: »Jaz ne grem.«

V tem hipu sem imel svoj načrt narejen. Hitro sem zažgal važnejša pisma povelja. Rusi v jarku so se menda bali takoj zlesti v mojo luknjo. Tako se mi je to delo posrečilo. Mirno sem se vlegel na slamo. Pod glavo sem dejal svoj nahrbtnik. Usta sem na lahko odprl, kakor sem videl to pri ustreljenih, oči sem vprl v eno točko. Tedaj so pričeli prihajati ruski vojaki. Vsak je najprej puško z nasajenim bajonetom pomolil iz jarka v mojo luknjo. Nato je prilezel sam do vhoda in me čepe opazoval.

Vsi so se enako obnašali. Prvo vprašanje je bilo: »Pan — ranjeni?« Nato je navadno izrazil svoje mnenje: »Živoje —«; ker se nisem zganil, pa je menda opazil, kako mi črez obraz z glave curlja kri, se je vsakdo premislil in rekel: »Mrtev!« Nato je položil puško proč in si ogledal, kaj bi bilo vzeti. Prvi je potegnil sabljo iz nožnice, jo poskusil, če je ostra in jo z njo hitro pobral. Drugi in tretji sta si ogledala steklenice. Eden je pobral steklenico, napol s slivovko napolnjeno. Pokusil je, zacmokal in jo hitro s steklenico pobral iz jarka. Prišle so na vrsto sveče, vžigalice, prepečenec itd. Prvi se me niso dotaknili. Mislil sem že, da obdržim svoj revolver, katerega sem na hrbtu potisnil pod sebe. Toda zmotil sem se. Eden mi pobere revolver in municijo iz žepa, drugi seže v hlačni žep in izvleče nož in denarnico. Celo legitimacijsko kapsulo mi odreže in pobere in morebiti me bodo Rusi proglasili za mrtvega in potem Rdečega križa pride to lahko tudi v naše časnike. Tudi uro, tisto dobro staro, mi je pobral. Nato je prišla na vrsto listnica.

Tam je bilo nekaj nad 140 K mojega denarja in fotografija, kjer si z družinico in botricami naslikana. Slišal sem, kako so gledajoč jo zunaj, rekli po ruski: »Kako lepe gospe!« Na prsih sem v malem žepu nosil okoli 1500 K kompanijskega denarja. Tudi to je Moskal otipal in mi pobral. Celo žepni zapisnik mu je ugajal. Predzadnji šele je z bajonetom na puški izpod vzglavja vzel nahrbtnik in ga odnesel. Zadnji se je lotil prstana na roki in tako je prišel moj poročni prstan grdemu plenilcu v roke. Samo najtrdnejši sklep, da se ne zganem in se tako odtegnem ujetništvu, me je zadržal popolnoma mirnega.

Ko se je zvečerilo, sem bil popol-

noma oplenjen, samo obleko sem imel na sebi in plašč. Vedno bolj mirno je postajalo okoli mene, samo ranjene sem slišal stokati. Moj up, da zapode naše rezerve Ruse nazaj, je zgineval, ker sem slišal, da se streljanje oddaljuje in ponehava. Težko sem čakal teme. Zlezal sem iz svoje luknje v sosednjo, kjer sem bliže mrtvemuhornistu. Slišal sem, kako so o mrtvem in meni govorili Rusi ob jarku, češ da sva mlada in zdrava in zato mirno in lahko speča ali v omotici leživa.

Noč se je storila. Slišal sem hoditi Ruse okoli, upal sem, da se mi načrt posreči. Škornje sem imel vse mokre, ker je bilo v jarku vse polno vode. Bredel sem jo dopoldne že čez koleno. Slekkel sem že takrat nogavice in bil bosonog v škornjih. Sedaj sem jih še enkrat slekkel. Dal sem notri malo slame, da se ne bi slišalo cokotanje. Dvignil sem se iz jarka. Pobral sem zraven ležečo lopatico in v plašč zavil s čepico narobe obrnjeno sem korakal naravnost proti severu.

Bližnji Rus nekaj zakliče za menoj. Pokažem tja proti potoku in grem dalje. Pridem do ceste. Rusi leže mož pri možu ob jarku. Drzno stopim med dvema skozi. Nihče ne opazi v meni avstrijskega častnika. 50 korakov spredaj se straža jezi nad mano, da grem k potoku. A pričakovanega strela ni bilo. Mirno sem korakal dalje ob gozdnem robu nekako 300 korakov; zadaj sem zadel na nemške čete. Tako sem se vrnil. Zjutraj sem se javil pri stotniku. Adjutant mi je rekel danes, da sem takrat na njega napravil vtis blaznega. Tako grozno sem izgledal. Ena stran obraza je bila s strjeno krvjo zalita. Par lahkih ran sem imel na čelu in licu. Sicer sem popolnoma zdrav in krepek. Takoj sem zopet pripravljen sovražniku nasproti. No, sedaj smo tu zadaj in dobro se nam godi. Hvala Bogu! On me je rešil smrti in vojnega ujetništva.

Poljub in pozdrav!

Karol.

Po tem dogodku, ki pomeni že več kot vojaško predrznost, ni bilo več pisma, dočim je prej vsak dan pisal svoji mladi družinici. Čez nekaj dni pride pismo, pa od tuje roke. »Vaš gospod soprog je prišel v rusko ujetništvo, težko ranjen v nogo.« Mislili smo, da je sočutni prijatelj dr. Cepudra pisal to le kot tolažbo ženi, da jo pripravi za smrtno vest. Vendar, pokazalo se je

po dveh mesecih, da je bilo poročilo resnično. Ker se je lahko ranjen upiral naš častnik volji božji, je prišel v ujetništvo težko ranjen. Vendar dobri Bog mu je ohranil življenje in vrnil zdravje. Dne 16. oktobra je dobila zaupajoča žena list, pisan od njegove lastne roke, iz Rusije: »Ranjen, ujet, ampak obvezo z noge so mi že sneli.«

Vtis »Mladosti«.

Dne 30. julija 1916 je pisal uredniku koroški brat. Kako diše iz pisma zmaga orlovske ideje:

Dragi brat urednik! — Slučajno mi pride ena številka »Mladosti« v roke, po dolgih dveh letih; srkal sem iz nje kot jelen čisto kristalno vodo iz čistega studenca.

Posebno br. Silvestrov članek »Do zmage« in pisma bratov z bojnega polja so me navdušila, da ne morem drugače kot Ti pisati in si naročim za drugo polovico leta »Mladost«, denar dobiš od doma, takoj obenem napišem.

Velikokrat sem že mislil ta leta, kako je sploh še z Orlom. Prvo leto, ko sem bil v Gorici, sem hodil vedno v dotično čitalnico kat. tisk. društva in bil v zvezi tudi vedno z brati z doma, a ko se je začela vojska, se mi je zdelo, da se je vse zmešalo in da smo sploh pozabili na to.

Nekaj pa je ostalo, kar z veselim srcem uvidim, in glejte — moja brezbriznost za to stvar!

Tudi jaz sem bil enkrat navdušen Orel iz Korotana in sem še vedno, akoravno me je svet pehal sem in tja kot veter list v logu in me skoraj delal za sužnja vseh teh posledic, a tistega ponosa mi ni zlomil, ki ga je vtisnila mladeniška orlovska šola. In obljubljam znova danes v še hujšem času: biti z Vami zoper vse, kar me obtežuje in našo bodočnost.

Raztreseni smo okrog po svetu kot listje, ki ga raztrosi jesenski veter, a veže nas naša ideja, naša načela; in dobiš izvor tega, kar je tvojega dušnega; si misliš, da imaš brata poleg sebe, s katerim si preživel ono lepo mladost, ki res ne bo se več vrnila, a prinesla nam bo ono možko dobo, dobo delavnosti, kar smo se v mladosti učili, z deli tudi udejstviti, akoravno smo mogoče zdaj marsikje ob tem res trdem potu padali, ko so nam bila nastavljena razna vabljava brezdna. Preko tega, bratje, naprej! Otresimo se vsega in naprej do

naše popolne zmage, ako tudi nas morda najde prej grob, a ideja bo živela, in naj jo tudi pokopljejo in postavijo stražo pred njo, vstala bo z novo močjo v naših mladih, ker ni je sile, ki bi se ustavljala — novemu vstajenju.

Jaz se 18 mesecev tepem okrog. Drvilo sva že z mojim konjičkom po galiških ravninah, po srbskih šumah in črnogorskih gorah se plazila ter po ukrajinskih stepah ob Rokitnih močvirjih, samo nad laškega izdajalca nas še niso poslali, kamor bi najrajši šli. Še vedno zdrav, izven nekih malih nezgod.

Prosim, pošlji mi naslov br. Janka Klinarja! V »Mladosti« berem, da jo maha nekje gori v Voliniji. Rad bi mu pisal. Bil je eden mojih zvestih tovarišev onstran Karavank.

Zdaj pa krepki »nazdar« vsem bratom! Tvoji Tomo Malec, koroški orel.

Evharistija. Jasnost. Pogum.

Dragi! Tvoje pismo in karto sem prejel. Hvala! Ko izide »Mladost«, mi jo pošlji, ker jo nestrpno pričakujem. Pisal bi ti rad mnogo, toda ne bilo bi to, kar bi Ti hotel povedati. Zato ob priliki ustmeno. Veseli me, ker mi pišeš o svojih dijakih, ki se zbirajo krog evharističnega Gospoda. Brat! V zadnjih letih sem doživel mnogo veselega in žalostnega. Za vse sem hvaležen Bogu, ker niti en dan ni minul, da ne bi za stopnjo trje utrdil v meni prepričanja, da je samo dvoje mogoče: luč ali tema — dan ali noč. Zato naprej proti luči v žarkih solnca — Evharistije! Niti življenje niti trpljenje ni težko na tej poti. Samo greh je najtežje. Gorje onim, ki ne morejo iz njegovega objema! Reveži so oni, ki se ga ne zavedajo ali nočejo zavedati, še hujši reveži oni, ki v zavesti, da žive v njem, ne morejo iz njegovega objema. »Grešil sem. — Kazen. — Mora priti. — Naj pride! — Prenesel bom. — Sam si naložim trpljenje. — Fizično in moralno. — Ampak nazaj ne več! Ne več!«

V tem »ne več!« leži moč. Moč, ki se jači samo v Milosti — Evharistiji.

To je tako preprosto, tako naravno. In vendar!

»Mladost« mi ugaja. Naši cilji in načrti so jasni. Nobenih reform in sprememb ne bo treba. Delali bomo in šlo bo naprej. Malo nas bo morda, pa bomo delali tem močneje. In rekli bomo: Vojska je bila. Čistila in morila je, pa-

dali in vstajali so. Eni molijo pri Bogu za nas, drugi so se vrnili z močnimi dušami, drugi zopet so omagali. Pa kaj! Vse to bomo strnili v veliko izkušnjo in šli bomo v duhu naprej. Le pogum! Brat, pomisli samo: koliko jih je tam gori, ki se spominjajo pred Bogom za nas! In mi naj pozabimo, da so bili naši bratje v delu za blagor nas in domovine?

Tako bo in lepo bo!

Pozdravljen v upanju, da bo lepo!
Tvoj Ivan Podlesnik.

Junak.

Priobčujem njegove štiri zadnje kartice iz italijanskega bojišča. Iz njegovega humorja ni razvidno, koliko je že prestal, pač pa iz dejstev. Tovariš je gališkega junaka Valentina Skuška in doma iz iste župnije Škocijana pri Mokronogu, istih vzorov in iste ljubezni do Orlov. Pri sebi je imel na bojišču ves čas škocijanskega Orla Martina Cvelbarja. To je praporščak Josip Marjetič. Zdaj se bori s smrtjo.

17. junija 1916.

Dragi g. Anton! — 1822 m sem visoko, brez snega ravno, brez gozda, brez trave sem, — samo kamenje, same granate, sami šrapneli, — a Janezova gorka srca ne zmrznejo. Stanujem v jazbečevi luknji varno in občudujem polentarjevo bistrourmno neumnost.

Vas tople pozdravlja Vaš Joško.

20. julija 1916.

Kakor zverina so planili na nas; kakor jastrebi iz strmih višav tiho in neopaženo planejo na jagnjeta, tako so polentarji, pomešani z Rusi, nas napadli. A ni jim uspelo. — Bil sem hrbet, po katerem so hoteli udrihati, pa jim ni uspelo. Kakor bi bili pijani, so nas obstreljevali pred »angrifom« z artiljerijo, in sedaj so krotki in ponižni, ker so doživeli zopet eno razočaranje več. — Popoldne sem govoril z italijanskimi parlamentarji in videlo se je, kako so demoralizirani.

Srčne pozdrave! — Jos. Marjetič.

Bojna pošta 32. — 22. junija 1916.

Jaz in Cvelbarjev Martin iz Dobruške vasi sediva pod mecesom na 1700 m visoki gori in si kličeva v spomin nekdanje rdeče jopice ob sv. Rešnjem Telesu ter si rujeva lase. —

Cvelbar je še vedno orjak, posebno sedaj, ko je postal desetnik — korporal.

Malo grintava je za nas v teh gorah in ob tem času; — upamo na boljšo bodočnost.

Vaju prav prisrčno pozdravljava iz goratih italijanskih krajev — iz dežele makaronov.

Vaš Joško in Martin Cvelbar.

Inomost, 29. julija 1916.

S prestreljenimi prsi ležim v Inomostu in upam — — —

Srčno Vas pozdravlja

Vaš Josip Marjetič.

Naraščaj.

Piše član »Orla« iz Cerkelj pri Krški vasi.

Predragi! — Zelo sem presenečen, ker ste mi obljubili, da mi pošljete »Mladost«. Mi je že precej dolgčas ponjej, ker je že minulo leto in pol, odkar je nisem čital. Pa tudi se čutim vselej srečnega, kadar dobim od Vas kak dopis. Meni gre vedno enako, Bog daj še naprej tako! Upam, da se snidemo še kolikortoliko pod prapor našega »Orla«. Znanca nimam tukaj nobenega. So zraven Slovenci — par jih je, ki so tudi mojega mišljenja, pa so že možje.

Čital sem v cenjeni »Mladosti« članek o mladinskem naraščaju. Tiče mlade fante in njih telovadbo. Mene je to zelo razveselilo. Samo da bi se res začelo pri njih kaj delati, ker to bi bilo nekaj zelo važnega za našo bodočo orlovsko moč. Žal, da ni takih moči doma, da bi prevzeli to nalogo, ki je tako potrebna kakor dež za suho zemljo. Pa tudi drugo bi bilo potrebno, kakor izobrazba, lepo obnašanje, izpoznavanje in ločevanje slabega od dobrega.

Bil sem doma na dopustu in sem šel po večerji nekoliko ven med svoje tovariše, pa opazim tudi take mlade 15letnike zunaj. Kar začudil sem se nad njimi. — Mislil sem, kaj bi bilo potrebno zanje, ker drugače so izgubljeni, ako bodo tako tavali. Morebiti bi kdo izmed tistih, ki so še doma, vendarle mogel še kaj storiti. Eden mi je dejal: »A bejž, bejž, kaj se boš brigal za to!« Kako dobro bi bilo, ko bi ustanavljali naraščaj. Na naši strani se vsak samo na duhovne zanaša. Zato sem sklenil Vas vprašati glede tega.

Končam in kličem vsem bratom Orlom krepki »Nazdar«!

Alojz Drobnič.

Domotožje.

Pismo somišljenika dijaka. Štirje od hiše so na vojski. Zato je spremenil pesem, ki jo je zapisal iz Ambrožičevih ust, enega sina v štiri. Pesem in njen vtis povesta, kako brezmejno zakopr-nijo od časa do časa naši bratje po domu.

Budapešt, 1. XI. 16.

Dragi Ivan! Kaj Ti je vendar, da tako molčiš? Pa ja nisi zameril zadnji karti, oziroma ne karti, ampak meni, ko sem Ti tako trdo pisal. Ne smeš biti hud, tako hudo tudi nisem mislil. Morebiti pa nimaš časa, ker se imaš sam dovolj učiti in še inštrukcijo si prevzel. Vseeno si odtrgaj toliko časa in razveseli me s par vrsticami.

Kako pa Ti kaj misliš o miru, o katerem se toliko govori? Pa kaj Te sploh vprašam. Ti vem, da se malo zanimaš za politiko. Ali vendar, to je tako važno vprašanje, da bi jaz tudi Tvojo sodbo rad slišal. Jaz sem tega mnenja, da je še tako daleč, da si sploh misliti ne moremo. Različne govornice in članki v časopisih pa ni nič drugega, kakor olje, katero priliješ pojemajoči svetilki. Ljudstvo in zlasti vojaki so že presiti tega krvolitja, izgubili so že pogum in nado na mir, torej treba olja, da dobijo novih moči.

Jaz sam sem imel priliko opazovati, kak učinek napravi še tako mala nada na mir. Nekoč je prišlo od kadra iz Judenburga povelje, da naj se popišejo vsi tisti, ki imajo civilno obleko pri kadru. Jaz sem sam popisoval pri mojem »cugu« dotičnike. Vsak me je povpraševal, kaj to pomeni. Seveda sem jaz vsakemu v tolažbo odgovoril, da bo v kratkem mir, torej morajo vedeti, kateri imajo civilno obleko, da nas bodo vedeli preobleči, ko pridemo s fronte. Seveda sem se jaz norčeval, a vsak je vzel za sveto resnico. Skakali so in plesali, upili, peli, delali sklepe, kako bo kdo doma delati začel, koliko ga bo na to veselje spil, zlasti so si Dolenjci s tem belili glave, sploh z eno besedo, vsak se je že čutil doma, da eden me je celo povabil na dolenjski cviček, za kar sem se mu jaz z največjo resnostjo zahvalil. Prišlo je tako daleč, da sem že jaz sam verjel, da bom v kratkem doma. Vsak je dobil novih moči, tornistra ni bila več tako težka, oficirji ne več tako strogi, smrtna nevarnost, granate in krogle ne več tako

velike in nevarne. In da bi prišlo v tem trenutku tisoče Italijanov, pohrustali bi jih, kakor črešnje.

Ni lepšega in pri nobeni stvari nimaš lepših občutkov, kakor pri misli na dom. Kolikokrat sem se vsedel v južnotiroolskih hribih na skalo, pod me-noj krasna dolina in prelepi Trient, se zagledal v daljavo in stopil v mislih na dom. Presedel sem tako cele ure, pozabil na vse, kar me je trlo. Francel mi je pisal od doma, kjer je na dopustu: Bili smo doma, imeli smo dom, ali nismo vedeli zanj, oziroma ga nismo znali prav ceniti. Želeli smo si v tujino, a sedaj, ko smo videli toliko sveta in toliko prestali, bomo vedeli domovino vse drugače ceniti.

Morebiti Te bo zanimala pesem, ki je privrela iz srca priprostega vojaka Ambrožiča, o katerem sem Ti že par-krat pisal. Name je napravila tak vtis, da ga nikdar ne bom pozabil. Jaz sem si jo notiral, ker mi je bila tako všeč in nekoliko pre naredil, da sem namreč napravil iz enega sina štiri. V dotičnem kraju, kjer smo bili zadnje čase, je razvalina male cerkvice, raz-dejana od Francozov pred sto leti. In ko je opazoval razvalino, so se mu porodile sledeče vrstice:

V mraku.

Mrak objema skromno gorsko vas
v vznožju snežnih gorskih velikanov;
kot kresnice okna v mrak žare
s hiš od dela vtrujenih vaščanov.

Zvezde se na nebu vžigajo,
lune soj tam med oblaki sije,
mir svečani vlada vse povsod —
noč skrivnostna, polna poezije.

Mrko gleda z griča nad vasjo
v mrak zavita razvalina nema.
Meni je pri srcu tak mehko,
tiha žalost mi srce objema.

V tiho mirno noč strmi oko,
duh pa splava mi na brzih krilih
čez devet gora, devet dolin
daleč v rodno vas do mojih milih.

Duh hiti mi kakor vsak večer
v tiho selo, v temni mrak zavito;
v duhu stopim v skromni kmečki
dom
v hišo med zelenim drevjem skrito.

Hišni oče že srebrnih las,
luč prižge, na mizo jo postavi.
»Hvaljen Jezus!« »Zdaj in vekomaj«
vsa družina glasno mu odzdravi.

Mati vpognjena pod pezo let
v kotu mizo jelovo pogrne,
kot mladenka v kuhinjo hiti,
skoraj se s kadečo skledo vrne.

Ko pomolijo za blagoslov,
vsa družina se za mizo vsede;
toda štiri mesta prazna so,
štirih manjka iz družine srede.

Mamica obriše si solzo,
vzdihljaj se globok ji s prsi zvije:
»Bog ve, kod sinovi hodijo,
če že tuja zemlja jih ne krije!«

In pogovor se razvije živ,
kaj počno sinovi, vsa družina vgiblje,
cel večer, dokler jih sen sladak
slednjič v mirno spanje ne zaziblje.

Ko že vsa družina sladko spi,
skrbni mamici še ni počitka.
Dolgo misli še na ljubljence,
belo posteljo moči solza bridka.

Dolgo v noč, ko vse že sladko spi,
misli zlata mama, solze toči,
vse za sine, da jih čuva Bog
daleč tam v tujini, v bitvi vroči.

Mrak objema skromno gorsko vas,
mrko gleda name razvalina —
Kje si mati zlata, kje moj dom,
kdaj te zopet vidim, domovina?

* * *

Krasna, kaj ne? Ko nam jo je pre-
bral, sem opazoval, kak vtis je napra-
vila nanje in videl sem, da je vsako-
mur segala do srca.

Mnogo bi Ti imel še pisati, ali za
enkrat bodi dovolj.

Ostani zdrav in kmalu piši. Tvoj
A. Koželj.

Pisemce je že spisano.

Bojišče, 17. IX. 1916.

»Nekaj Vas bom prosil, če ne boste
jezni, in to je, da mi naročite »Sloven-
ca«. Nas je nekaj Orlov skupaj. Znanci
iz Št. Jerneja. Če jaz padem, naj ga či-
tajo pa bratje. Za en mesec ali za pol.
Dolgo ne bom med živimi. Je prehuda.«
Vaš **Lojze.**

Bojišče, 20. IX. 16.

Prejel sem Vašo cenjeno kartico,
za kar se Vam srčno lepo zahvalim.
Oh, kolikokrat jaz premišljujem svoje
nekdanje življenje in, kako je sedaj.
Tudi pridem skupaj z Orli in govorimo
o nekdanjem življenju. Kar jokal bi se,
če bi kaj pomagalo. In drugi me tola-
žijo: »Saj še bodo prišli časi, ko se bo
slišal glas: »Mir!« — Prejel sem tudi
»Mladost« in se Vam srčno zahvalju-
jem. Kako sem bil vesel, da sem jo zo-
pet dobil v roke po tako dolgem času.
Sem na italijanskem bojišču pri Soči.
Borimo se za našo domovino. Upajmo,
da bo kdaj konec te strašne borbe.«

Pozdrav! Vaš **Alojzij Ziherl.**

Bojišče . . .

»V gorovju med sivim skalovjem.
Tukaj divja grozna bitka. Molite za
me!«
Alojz.

»**Mladost**«. **Stik z nekdanjimi tovariši.**
Kako je s kulturnim življenjem doma?

Bojišče, 22. 8. 1916.

Častiti! Prejel sem danes že tretjič
po dve številki »Mladosti«. Iskrena
Vam hvala za vse. Nekaj časa sem mis-
lil, da to sestra sama pošilja, šele da-
nes mi je pisala, da vse to pride le od
Vas. Zadosti se Vam itak ne morem
zahvaliti. Da sem prejel z velikim vese-
ljem in bral z istim zanimanjem, to je
samoobsebi umljivo. Istotako so jo pre-
brali z veseljem tudi drugi fantje naše
baterije. Najbolj sem se pa razveselil
priobčenja mojega pisma do Vas.

Kje sem dosedaj že vse hodil, Vam
je itak gotovo znano. Ravno tiste dni,
ko je umrl Mohorjev Miško, smo bili
tudi mi v dotičnem mestu. Prišli smo
namreč iz postojanke pri mestu Rivi.
Bili pa smo v mestu samo par dni in
že smo zopet odšli na novo mesto, ki je
v bližini mesta, ki se prične z ravno
isto začetnico kot Riva, seveda že zopet
med samimi hribi. Bil sem že tudi prej-
šnji teden v omenjenem mestu. Šli smo
se namreč v kopališče kopat. Kako
dolgočasno je hoditi po mrtvih ulicah.
Same prazne hiše, nobenega civilista.
Le tupatam se opazi kje kakega voja-
ka, ki so pa tudi redki. Marsikaka luk-
nja skozi zid kake hiše kaže, da je bilo
to mesto tudi že cilj sovražniku. Vre-
me je bilo do zadnjega časa jako lepo,
le par dni sem se je pa poslabšalo.

Kako pa kaj z »Ljudskim domom«. Večkrat mi je na mislih, kako kaj knjižnica, s katero sem imel veliko veselja, in »Orel«? Parkrat ste ga omenili v »Mladosti«. Ko bo enkrat konec vojske, ga bomo pa zopet dvignili z novimi močmi, samo to je želeti, da bi nas vsaj nekaj prišlo nazaj. Zelo rad bi prišel v dopisovanje tudi s Fistrom, pa ne vem, komu bi se radi tega oglasil, da bi dobil njegov naslov.

Mogoče se nam sčasoma posreči kaj z dopustom. Potem se bomo še kaj pogovorili o različnih stvareh.

Razveselil bi se tudi zelo, če bi se mi Vi včasih kaj oglasili. Upam, da bova še kdaj tako politizirala, kot sva prejšnje leto po župniških hodnikih.

Hojan se mi z bojišča še ni nič oglasil, zadnjikrat mi je pisal iz Admonta pred odhodom na bojišče. Odgovoril sem mu tudi takoj s poslovnim pismom. O prejetju pisma mi ni še nič pisal. Da bi vsaj obema veljalo: Idis, redibis, non morieris in bello!

Prisrčno vas pozdravlja in obenem tudi preč. g. dekana Vaš vedno vdani
Srečko.

Naša usoda in naš program.

Naš bistromiselni brat je pisal, potem ko so mu odločili, da pojde tudi on:

Predragi! — Obljubil sem Ti, da Ti poročam, kako bo z menoj!

Kot sem vedel vnaprej, sva sedaj tudi jaz in moj zadnji ožji tovariš brat Prelec potrjena. No, menda je zadnja rezerva. Upam, da bo »Mladost« vseeno

prebila vojsko, menda je sedaj že vendar najvišja točka dosežena, kaj ne? Zdi se mi kot sanje, kar sem Ti nekoč pisal za »Mladost«, a seveda ni smelo na dan; pa je skoro, bi rekel, bilo vendar dobro. Naš o u s o d o p a p e ž u v r o k e ! To je bilo moje stališče, ker smo predvsem katoličani, in ker vemo, da se gre ob silno nejasnih in nevidljivih koncih za nam neumljive božje sklepe — in tem najprej sledimo (to je v našo srečo), če se podvržemo naukom Cerkve — in nasvetu njenega prvaka! Če bi se za tak korak vsak odločil, — težko se zdi posamezniku, tem bolj pa še večjim skupinam, državam, — ampak vedel bi, da gremo navzgor, kljub ponižanju, žaljenju in odpovedi. Upajmo, da je avstrijska stvar pravična! Če je, se bo tudi pokazala v luči, da jo bo cela Evropa in cel svet videl in blagroval. Naj naša »Mladost« i nadalje dviga naše zastave — v prvo versko, v drugo slovensko in naslednje cesarsko, po našem starem geslu: vse za vero, dom, cesarja! Prezreti in omalovaževati ne sme ni ene, kaj šele, če bi jih hotela predrugačiti — ali njen red spremenjati! Bili smo verni mi Slovenci, zato smo ostali Slovenci, ker smo bili verni Slovenci, zato smo ostali tudi zvesti državljani!

Ta program bo ostal tudi nadalje. Če bi »zgoraj« vedeli, kaj so Slovenci, postavili bi jih tudi k mizi, k skupnemu obedu... pa za mnoge so zakopani zakladi. Te zaklade Gospod Avstriji odpri!

Iskren pozdrav Tvoj Silvester. Na zdar!

DOPISI.

Središče na Štajerskem. Ob petletnici. Dolgi 2 leti jih že ni, daleč po bojnih poljanah so razkropljeni, ki so pred petimi leti 17. septembra 1911 ustanovili naš telovadni odsek. Od 30 jih je 15 do sedaj zamenjalo svoj krog z vojaško suknjo, svoje orodje z morilno puško. Naš rojak, ki nas je tolikokrat prišel navduševati s svojimi nagovori, br. Jožef Prapotnik, je storil v Srbiji junaško smrt za domovino, nič več se nam ne oglasi ljubi naš prvi načelnik br. Jožef Črček, ki je bil z dušo in telesom vnet za svoj odsek. Času primerno je bil resen tudi spored naše petletnice. Popoldne v cerkvi poudarja č. g. kaplan, da društvo Orel po hudih preskušnjah lahko obstoja kakor pred cerkveno tako pred državno oblastjo, ker stoji na neomajnih temeljih sv. vere in avstrijskega domoljubja. Sv. obhajilo z naraščanjem vred smo darovali za brate-vojake.

Popoldne pri zborovanju lepo deklamuje Fr. Raušl: Himno Orlov. Zidaršč Franc, t. č. načelnik, nas spominja veselja in žalosti v petih letih in konča z žalostno petletnico:

»Ni vas, da skupaj se navdušili,
po petih letih ponovili,
kar naš je ideal.«

Dečko Feliks deklamuje: »Pred petimi leti« in konča:

»Le ena želja v srcu klije:
da Bog, ki narodov usodo vodi,
varuje, brani vas povsodi:
da vrnete se spet med brate svoje,
ki si želé — le vas nazaj!«

Č. g. kaplan poda načrt za društveno delo za čas vojske: mesečni poučni shodi in protialkoholni shodi. Treznost je prvo, da si ohrani

nimo smisel za kaj višjega, za lepe vzore Orla. Enako nas navdušuje t. č. tajnik Črček Štefan v deklamaciji: Ob petletnici.

V imenu D. Z. priporoča Štamberger Jozefa vztrajnost v društvenem delu, da bo lepša desetletnica.

Dekliški pevski zbor zaključil slovesnost s četverglasno: »Zvezno« Vinka Vodopivca.

Malo nas je, med temi še mali; pa po zgledu bratov-vojakov za cesarja in domovino, tudi doma za orlovske ideale:

Bratje, v kolo se vstopimo,
roke, srca k zvezi zdaj!
in pri Slavi prisezimo
ljubav si na vekomaj!

Vipava. 18 oktobra t. l. je odšel k vojakom br. Prelec, okrožni načelnik. Ob njem je vzrastel in živel vipavski Orel. Bil je dosleden, v našem delu neutrudljiv in vedno upapoln. Pravil mi je ob poslovilnem pogovoru, nekaj imam od svoje matere, za kar ji moram biti posebno hvaležen, namreč vedno up v srečen potek življenja. Ta up hrani v zasebnem življenju kakor tudi narodnem. Poudarjal mi je: ne izgubite vere in upa v boljše čase. Megle se razpršijo in en solnčni sij vse razjasni. Bodo le dosledni na poti do stavljenih ciljev. Br. Prelec ostane zvest naši organizaciji do zadnjega diha in v njenem duhu bo delal vedno, dosledno z besedo in zgledom. Upa pa, njegov up je trden, da bo kmalu zastavil svoje moči zopet v svoji slovenski domovini. — Bog s Teboj, br. načelnik! Na zdar!

Kranj. Na dopust je prišel iz hude vojne službe član našega Orla Andrej Šorli. Pozdravil je domače: »Vedel sem, da molite zame, ker so se me tako ogibale krogle. Dostikrat je ležalo vse mrtvo okrog mene. Jaz pa živ. Tudi obleko so mi vso razcefrale krogle. Jaz pa nič ranjen.« — Enkrat je moral takoj po prestani strelni toči obleči drugo obleko, ker je prejšnja, razstreljena, v kosih padala od njega. Celo srajca je bila prestreljena na **tridesetih** mestih. On pa nedotaknjen. — Tak čudež kaže, da bo Bog obvaroval našo orlovsko stvar in naše ljudstvo, samo dodeli naj, da se mi nikdar ne

pokvarimo, ampak posvetimo v tej vojni. — Od Šorlijeve družine klečijo vsak dan najmanj trije pri obhajilni mizi. Mnogokrat pa po pet, šest. Čez veselo, nekoliko objestno Andrejevo naravo se je njegova blaga druga mati včasih malo potožila. Zdaj pa nič več ne, odkar je bil na dopustu. Saj ji je bila v veliko plačilo Andrejeva hvaležna ljubezen in njegova živa vera. — Na zdar!

Iz Judenburga. — Pisem, ki bi jih najrajši, ne smem žal priobčiti, ker je Kristel strogo prepovedal, da nikdar več kaj takega, kar njega tiče. Za idejo, da lahko delamo brez njegovega imena. Njegov prijatelj je dobil strog ukor in deloma tudi jaz. Dve noči ni revež spal od nevolje in sramote. Zato moram žal najlepša pisma izpustiti. Ustrežem samo radovednosti, kako je v verskem oziru:

Večina ima priliko, vsaj za neobhodno potrebno. Vsak mesec sta komandirana v Judenburg dva gg. vojna kurata. Njuna naloga je spovedovanje tistih, ki odidejo z maršbataljonom. Dospeta v četrtek zvečer in spovedujeta v petek in soboto popoldne in popoldne. V dveh dneh do 1.000. Eden se v soboto po zgotovljenem delu odpelje, eden pa — od decembra lanskega leta č. gosp. Dimnik iz Šmartnega ostane še v nedeljo. Nedelja je za č. g. Dimnika zlasti naporna. Ob četrtna 6. uro zjutraj sv. maša s pridigo. Ob 7/8. uro zopet on mašuje in pridiguje, tudi mora prisostvovati zapriseženju tistih, ki odhajajo v bojno črto, popoldne ob 4. uri pa poje litanije in zopet govori. Ta govor je vpeljal vojni kurat g. Dimnik sam. Torej dve maši in tri govore na en dan. Potem na vlak.

Tudi je treba poudariti, da ne bi kdo napačno apliciral poročila iz Judenburga, da ga ni govora, v katerem ne bi g. kurat opozarjal na kvarnost gostiln in pijače. — Od te strani je torej storjeno, kolikor je pri sedanjih vojaških in vojnih razmerah mogoče.

Marsikdo opusti dolžnost, marsikdo je lahkomišeln do konca. Nekaj jih je dobre volje in tem je verske prilike premalo. Nekaj jih je versko brezbriznih in pri teh gre ponujana verska prilika mimo.

DROBIŽ.

Knjižnica za slepe. Največja knjižnica za slepe obstoji v Parizu, Rue Duroc. Obsega nad 45.000 del v takozvani pisavi za slepce »Braille«. Te zvezke tudi izposojujejo, če treba tudi v druge dežele. Vrhutega ima knjižnica mnogo podružnic v posameznih departementih. Sedaj se je poslužuje 2000 slepih. Ker je v vojski oslepel mnogo vojakov, se bavi uprava z vprašanjem, kako omogočiti vsem tem ubožcem pouk in zabavo s knjigami za slepe. J.

Kako so prepovedane knjige, ki so v indeksu? V »Mladosti« (št. 7. in 8., l. 1916.) smo čitali poučen, času primeren članek z naslovom: »Slabe in prepovedane knjige«. Vrnila se je pa v spis majhna netočnost, ki se nam zdi, da jo je res potreba popraviti. Pisec članka našteva nekatere avtorje, ki so njih dela v imeniku prepovedanih knjig. Potem pa pravi: »Če veš, da so te knjige na indeksu in jih kljub temu bereš, si iz Cerkve izobčen.« V teh besedah se trdi preveč. Če

rimska stolica kako knjigo obsodi in dene na indeks, s tem izjavi, da je pod smrtnim grehom prepovedano, knjigo brati brez dovoljenja; ni pa s to obsodbo že izrečeno, da zapade izobčenju, kdor bi knjigo bral. Proti kazni izobčenja so prepovedane dvoje knjige: namreč knjige odpadnikov in krivovercev, ki zagovarjajo herezijo, in pa one knjige, ki jih papež sam, neposredno, s posebnim pismom, po imenu in izrecno pod izobčenjem prepove. Med knjige prve vrste, ki so prepovedane pod izobčenjem, se ne štejejo več knjige starih heretikov, n. pr. Tertullianove knjige, pa tudi ne knjige krivovercev iz srednjega veka do protestantske dobe. Knjige druge vrste, ki jih je papež posebej prepovedal pod kaznijo izobčenja, so zelo redke in za navadnega izobraženega človeka brez zanimanja. To so ponajveč cerkvenojuridične knjige, in zato utegneje zanimati kvečjemu kanonista. Nobena teh knjig ni izšla pred letom 1664.; in zadnji knjigi, ki sta bili tako strogo prepovedani, sta: Joannis Nepomuc. Nuytz Juris ecclesiastici institutiones, in pa istega pisatelja In ius ecclesiasticum tractationes. Obsodil je knjigi Pij IX. 1. 1851. Od takrat naprej ni bila nobena knjiga več na ta način prepovedana. Avtorji, ki jih imenuje pisec v »Mladosti«, so pač v indeksu, in zato bi smrtno grešil, kdor bi jih bral, ne bi si pa raditega nakopal izobčenja.

F. U., »Čas«, l. X., str. 278.

Kako globoko je morje? Primeroma taka je največja globočina morja, kakor največja višina gorā. Najgloblja mesta ima Tiho morje (čez 8600 m), potem Atlantski Ocean (čez 8340 m). Sredozemsko morje ima deloma do 2000 m globočine; Jadransko morje povprečno le 200 m, vendar so tudi globine do 1000 m.

Židovski pregovori. Ne človek, ampak njegove sanje greše v spanju.

Če nimaš perila, ti ni treba plačati perice.

Če bi prešiči imeli rogove, bi svet ne mogel obstati.

Le pri lastni mizi se lahko nasitiš.

Če je komu namenjeno, da utone, utone, četudi v žlici vode.

Najdaljša pot je pot do žepa.

Ne vošči novega leta zdravniku in grobokopu.

Rumunski pregovori. Najprej je treba misliti na svoje sorodnike, je dejal cigan, ko je postal sultan; nato je dal obesiti svoje brate.

Kdor nima dolgov, je bogat.

Voda niti čevljev ne koristi.

Kogar je pičila kača, ta beži celo pred martinčkom.

Nihče ne meče kamenja v drevo brez sađu.

Stari ljudje imajo svoj okus, le gristi ne morejo.

Misli. Ljudje imajo rajši bogastvo nego modrost.

Če pisatelj ne razume tega, kar je napisal, naj se ne vznemirja; bo že našel kritikov, ki mu bodo napisali razlogo.

Mnogim se v življenju samo to posreči, da s trudom in žrtvami prilagodijo svoje življenje okusu drugih.

Če si kdo v boju spretno reši življenje, bolj zasluži odlikovanje nego tisti, ki je brez preudarka tvegalo svojo kri.

—J—

KNJIŽEVNOST.

Dr. Fr. Derganc, **Spolna nevarnost**, — Ljubljana (Katoliška bukvarna) 1916. Cena 10 vin. — Kdo se ne spominja časov, ko so zagrnali umeten in hudoben krik zoper škofovo brošuro, ki je hotela dati najpotrebnejši pouk vsinom in nevestam. Ko bi bili takrat hoteli vsi tisti, ki so nasprotovali, pomagati poučiti dostojno, kjer je bilo potrebno, koliko naših ljudi bi bilo obvarovanih v sedanjem času.

Zdaj je treba pisati v našem jeziku vse hujše reči in veseli moramo biti, da kdo napiše in nas pouči, ker se gnusna spolna kuga strašno širi. — V neki vojaški bolnišnici na Štajerskem je predaval zdravnik, da so bili do te vojne Slovani v splošnem nedotaknjeni od te bolezn. Zdaj pa so že okuženi, vsaj avstrijski.

Knjižica dr. Derganca je pisana zelo resnobno. Ko jo kdo prebere, spozna, kako srečen je, kdor se drži Kristusovega nauka in življenja. Veliko strašnih nadlog se izogne že na tem svetu.

Knjige družbe sv. Mohorja. — Koledar za leto 1917. prinaša kakor lani pregled vojnih dogodkov pod naslovom »Svetovna vojska«. Sestavil dr. Šarabon. Kar piše o Francu Conradu pl. Hötendorfu, navduši človeka za podjetnost in pogumno lastno preišljeno delavnost. Če je ta mogel v vojnih smereh, zakaj bi mi ne mogli v drugih kaj takega.

Koledar dela zanimiv tudi Milčinskijev »Mutasti birič« in Lovrenčičev »Hudič in nepošten oštir«. Fr. Neubauer ima v njim četvero pesmi in A. Pinter dve.

Drugo leto, sporoča koledar, dobimo štiri knjige. Družba je po številu udov napredovala za 3831.

Listnica uredništva. — Drugo vojno leto je prestala »Mladost«. Prej bi človek ne verjel, kaj je mladeničem »Mladost«, kadar jo spoznajo. Zdaj ob vratih smrti in življenja so njihove splošne in iskrene izjave tako dokazale, da bo »Mladost« izhajala, naj pride kar hoče. »Mladost« je fantom kakor lastna misel in kakor usta, po katerih razodevajo dušo. — Tih list. Vendar njegov pomen je že dozdal velik. Vrnili so mi od vojakov dve številki, meneč, da sta samo posojeni, z opombo: »Ne zamerite, da vračamo tako; šla je skozi mnogo rok.«

Mislím, da bi ustregli zelo, zelo mladeničem in stvari, ko bi pošiljali bolj pridno od doma »Mladost«. Bral sem lepih nasvetov v prijateljskem listu. Toda dejanja, dejanja! Doma želimo vzornih fantov, fantje želijo lepih misli in družbe vsaj v duhu, vendar mnogi v potrebi niti tega nimajo, kar že imamo. Naj ne ostane neutešeno koprnenje po »Mladosti«.

Kaj je reči tudi z ozirom na druge prosvetne potrebe, ko govore po deželi: V Ljubljani naj bi še več storili... Pri ostankih v Ljubljani; naj bi po deželi, kjer so bolj prosti nadlog vojaštva. Toda od tega ima naše ljudstvo toliko, kolikor berač od milovanja, češ, tampusam bi ti lahko dali toliko. Namen takim besedam je ta: »Tudi jaz nič ne storim. Rad pa bi, da ti tega ne opaziš.« Zato vsak, kjer in kolikor more. Ne hranimo svojih moči, da segnijejo v grobu. Nazdar!

